

LUNDS
UNIVERSITET

Ett “lyft” av Sundholm

– En analys mixed use(rs) of space?

Louise Ekman

Index

1. Inledning	1
1.1. Introduktion/motivation	1
1.2. Syfte och frågeställning	2
1.2.1. Syfte	2
1.2.2. Huvudfrågeställning	2
1.2.3. Undersökningsfrågor	2
1.3. Avgränsning	2
1.3.1. Centrala begrepp	3
1.4. Bakgrund	4
1.4.1. Amager	4
1.4.2. En tillbakablick	5
1.4.3. Sundholm	5
1.5. Vetenskapsteoretisk ansats	5
2. Metod	8
2.1. Triangulering	8
2.2. Observation	8
2.3. Intervjuer	9
2.3.1. Samtalsintervjuer	9
2.3.2. Presentation av informanter	11
2.4. Kvalitativ textanalys	13
2.5. Källkritik	13
3. Teori	15
3.1. Gentrifiering	15
3.1.1. Om gentrifiering	15
3.1.2. En naturlig eller skapad utveckling	17
3.1.3. Gentrifiering av Vesterbro	18
3.2. Från government till governance	19
3.3. Medborgardeltagande i planering	20
3.3.1. Bemyndigande (Empowerment)	22
3.3.2. Medborgardialog	22
3.4. WiMBY	22
4. Empiri	23
4.1. Observationer	23
4.2. Intervju 1: Projektchef områdeløftet i Sundholm	25
4.3. Intervju 2: Socialpedagog aktivitetscentret Sundholm	27
5. Analys	30
5.1. Vad är områdeløftet?	30
5.2. Hur har områdeløftet realiserats i Sundholm?	32
5.3. I vilken mån finns det spänningar mellan sociala och funktionella aspekter i stadsutveckling, i fallet Sundholm, och hur ser de i så fall ut?	37
6. Slutsats	41
7. Kommentar/framtidsvy	43
8. Sammanfattning	44
Källhänvisningar	45
Bilaga 1: Intervjuguide till intervju med projektchefen	48
Bilaga 2: Intervjuguide till intervju med socialpedagogen	49

1. Inledning

1.1. Introduktion/motivation

Idén till denna uppsats är född från ett koncept jag blev uppmärksam på av en före detta kurskamrat: att skolgårdar har använts som parkeringsplatser under nattetid. Då jag började fundera över vad som skulle vara intressant att skriva om i en c-uppsats påminde jag om detta och min nyfikenhet väcktes – fröet till denna uppsats hade blivit sått. Min tanke var att detta skulle kunna fungera som en kompletterande förtätningsstrategi. Vi skulle kunna öka och effektivisera användningen av det urbana offentliga rummet genom att kombinera olika funktioner och användare, på samma yta.

Då jag började läsa om detta koncept insåg jag att det inte fanns särskilt mycket information att tillgå. Det var en positiv insikt av den anledningen att ämnet antagligen är överarbetat, men också negativ då jag inte kunde hitta en bra ände att börja i. Slutligen blev jag dock uppmärksam på ett empiriskt exempel i Köpenhamn, där man har utformat en skolgård till att inte endast fungera som ett verktyg i undervisningen, utan också som en park för allmänheten. Skolgården uppfyller därmed sin funktion som rekreativ område, men för flera grupper av användare, med andra ord är det en effektivisering av användandet av denna yta. Jag har valt att benämna detta koncept *mixed use(rs) of space*

Från upptäckten av detta exempel, har mitt arbete dock fallit in på en helt annan bana än vad jag ursprungligen hade förväntat mig. Detta initiativ ingår nämligen i en större omvandling av hela Sundholms-området. Det kallas för ett områdelöft, och det är en del av den nationella strategin för stadsutveckling. Denna form av stadsförnyelse har utvecklats de senaste decennierna, och inkorporerar idéer från teorier om gentrifiering, governance och medborgardeltagande. Jag fann särskilt attityden mot marginaliserade grupper, vilka utgör en relativt stor andel av befolkningen i Sundholm, nytänkande. Då jag satte mig in i områdelöftet i Sundholm introducerades jag för en, för mig, ny angreppsvinkel vilket var WiMBY (Welcome in My Backyard). Förnyelsen av området är menad att involvera de ursprungliga invånarna i området – både för att förankra de initiativ som genomförts men också för att (enligt officiella dokument) öka känslan av tillhörighet och ansvarskänsla.

Områdelöftet i Sundholm väckte frågor som: vad är egentligen områdelöft och hur ser det ut i Sundholm? Vad innebär det att lyfta ett område och vad innefattar det? Vidare kvarstår mitt intresse för konceptet *mixed use(rs) of space*, och jag ämnar undersöka två exempel där detta koncept implementerats: aktivitetscentrets byhave och Amager Fælde Skoles skolgård, samt i vilken mån det finns spänningar mellan de sociala och funktionella aspekter vilka omfattas i detta koncept och hur det i så fall ser ut.

1.2. Syfte och frågeställning

1.2.1. Syfte

Att förklara den stadsförnyelsestrategi som man på danska kallar områdelöft, och sätta denna i sin kontext i fallet Sundholm, utifrån ett planeringsperspektiv. Vidare ämnar jag också att utifrån detta perspektiv undersöka förekomsten av eventuella spänningar mellan sociala och funktionella aspekter, då man implementerat "mixed users of space". Detta faller i sin tur inom ramen för den inkluderande attityd som hela områdelöftet bygger på.

1.2.2. Huvudfrågeställning

Hur förhåller sig sociala och funktionella aspekter till varandra, i stadsutveckling i fallet Sundholm och hur ser det ut?

Sociala och funktionella aspekter är väldigt diffusa begrepp, men i denna studie indikerar sociala aspekter livet, människan och relationer mellan dem – kort sagt den mänskliga, relationella faktorn. Den funktionella aspekten är den absoluta, materiella, som kan utläsas från fysiska strukturer, områdets kontext och olika platser tänkta funktion.

1.2.3. Undersökningsfrågor

För att konkretisera huvudproblemet samt strukturera upp arbetet har jag formulerat dessa frågeställningar;

- Vad är områdelöftet?
- Hur har områdelöftet realiserats i Sundholm?
- I vilken mån finns det spänningar mellan sociala och funktionella aspekter i stadsutveckling, i fallet Sundholm, och hur ser de i så fall ut?

1.3. Avgränsning

Undersökningsfrågorna i föregående stycke är formulerade på så sätt att de kan besvaras på ett relativt koncist och konkret sätt. Detta kapitel syftar till att rama in studien ytterligare.

Den tydligaste och mest givna avgränsningen i denna undersökning är den tematiska, eftersom jag har valt att undersöka en specifik förnyelsestrategi inom stadsutveckling.

Jag har formulerat mina undersökningsfrågor så att de följer en slags trattmodell, i två avseenden: den geografiska, samt generaliseringsmässigt. Alltså den första undersökningsfrågan behandlar områdelöftet på en nationell nivå och söker en relativt generell förklaring av områdelöftet. Det andra frågan är avgränsad till ett särskilt område och områdelöftet behandlas inom ramen av en fallstudie av samma område, och därmed koncentreras även den empiriska undersökningen till Sundholm. Den avslutande frågan fokuseras kring ett koncept inom områdelöftet, mixed use(rs) of space, och behandlar främst två initiativ som implementerats och

som exemplifierar detta, nämligen Amager Fælde Skoles skolgård och aktivitetscentrets byhave.

Då jag påbörjade detta arbete var min tanke att göra en kvalitativ jämförande studie mellan Sverige och Danmark. Men jag fann att områdeløftet och Sundholm krävde djupare analys, och valde därmed att begränsa studien till att endast undersöka den danska delen av min tänkta jämförelse.

Avslutningsvis vill jag tydliggöra eftersom jag studerar samhällsgeografi och det kommer styra min undersökning på så vis att de sociala aspekterna får stå i centrum, även om undersökningen är utformad att hantera också funktionella aspekter. Med detta menar jag att inte har studerat design och har därför för avsikt att hantera min undersökning som med hänsyn därtill.

1.3.1. Centrala begrepp

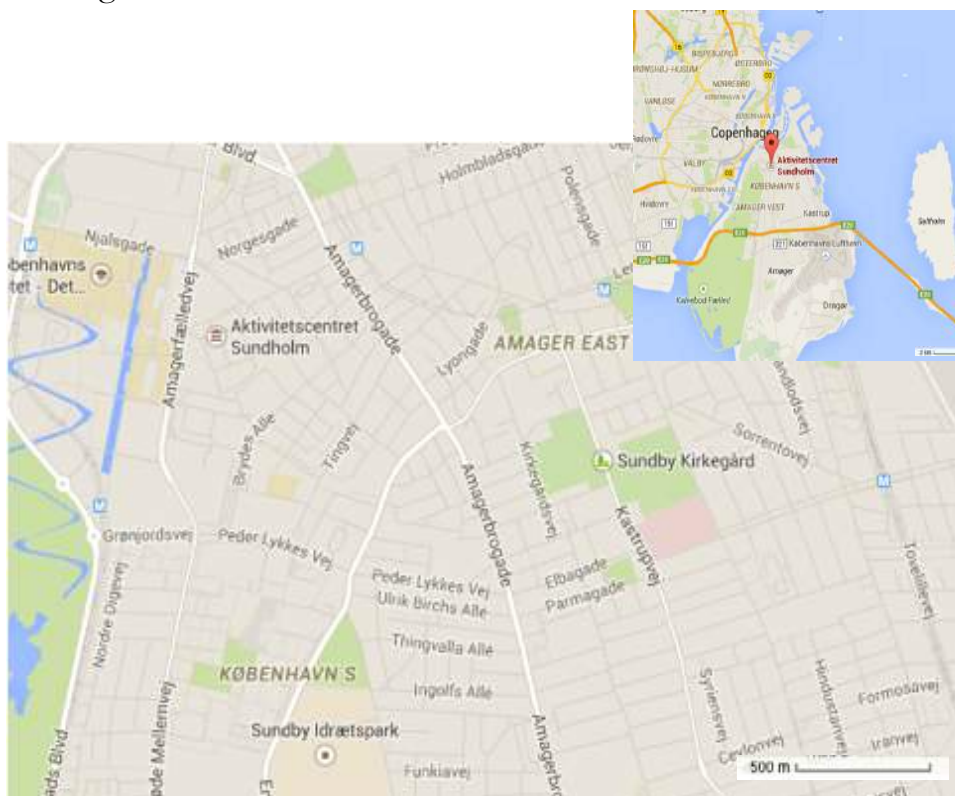
”Mixed use(rs) of space”: Ett begrepp jag själv myntat som syftar på platser som fyller mer än en funktion och/eller som är riktad till olika grupper av användare. Det exempel som kommer utrönas i denna studie är Amager Fælde Skoles skolgård.

Sundholm: är namnet på området som fallstudien omfattar, men också namnet på ett aktivitetscenter i området, vilket omnämns flertalet gånger i uppsatsen. För att undvika förvirring, benämner jag konsekvent det senare som ”aktivitetscentret Sundholm” och området endast som ”Sundholm”.

Byhaven: är ett av de initiativ som ingått i områdeløftet. Det är en del av aktivitetscentret och det är där en av mina informanter arbetar. Likt skolgårdsprojektet nämnt i introduktionen, är även detta ett exempel på där man har haft för avsikt att skapa en plats för olika samhällsgrupper, i detta fall exempelvis hemlösa, missbrukare, familjer och invandrargrupper med icke-västerländsk bakgrund.

Alternative urban furniture: ett initiativ menat att inkludera annars ovälkomna användare, denna studie refererar främst till hemlösa. Istället för att som i andra fall utforma möbler så att man inte kan exempelvis ligga på dem, är dessa anpassade för att möjliggöra just det.

1.4. Bakgrund

Figur 1.1: Amager, i Köpenhamn. Källa: © Google 2015

1.4.1. Amager

Amager är en liten ö i Öresund. Administrativt sett är Amager indelad i tre kommuner: Københavns Kommune, Tårnby Kommune och Dragør Kommune. De två sista är relativt oexploaterade i jämförelse med den första. Det är alltså den norra delen av Amager som tillhör Köpenhamn. Det finns även en metroanknytning som länkar samman Kastrup, Köpenhamns flygplats med resten av Köpenhamn. Amager förbinder resten av Köpenhamn med Malmö och Sverige, via Öresundsbron. Amager Fælled är ett stort, relativt orört naturområde, dit många söker sig för rekreation – på sommaren kan man till och med stå på kor. Området ligger i närheten av Islands Brygge, DR-byen och Ørestad.

Amager har länge haft en, ganska negativ image – en mindre cool del av Köpenhamn. Förut var kallades Amager för ”skräp-ön”, eftersom det låg en avfallsanläggning och ett reningsverk där. Det har länge inte riktigt betraktats som en del av huvudstaden. En bekant (Köpenhamn-bo) gjorde liknelsen att Amager är för Köpenhamn, vad New Jersey är för New York. Men precis som i det fallet finns det fickor av Amager som är mer attraktivt än resten. De delar av Köpenhamns Universitet som är lokaliserade på Amager utökades 1996, och idag ligger bland annat IT-faculteten där (Københavns Kommune: Amager n/d), samt DRs huvudkvarter, vilket är den danska motsvarigheten till Sveriges Radio. I samma område är Ørestad beläget – en relativt ny stadsdel i Köpenhamn som var avsedd att fungera som Köpenhamns nya nod för tillväxt. Många menar att utvecklingen aldrig riktigt kom igång, andra ser det som ett projekt fortfarande i utveckling. Precis öster om det området ligger kvarteret Sundholm. Öster om Sundholm ligger Holmbladsgade, ett av de tidigare kvarterslöften (Bygningskultur 2015). Islands Brygge är ett mer ”high-end” område som ligger i den västra delen av Amager (som en följd av gentrifiering), mot vattnet, med utsikt mot övriga Köpenhamn. Även

detta område har genomgått faser av stadsförnyelse och rymmer idag bland annat dyra bostäder (Hansen 2012).

Invånarna, kallade ”ama’ekaner”, har dock en lite annan, mer positiv syn på Amager. De ser sig själva bo i huvudstaden, men de omgivs av ett lugnare, småstadsliknande tempo. Amager kan beskrivas som mer familjevänligt med mycket gröna ytor och kan upplevas som mindre kompakt (ibid).

1.4.2. En tillbakablick

Sundholmskvarteret betecknades som Sunbyvester, och tillsammans med Sundbyøster uppgjorde det Sundbyområdet. Under de två sista seklen har området genomgått massiva förändringar från landsbygd och industri till ett differentierat bostadsområde. Under 1900-talet gjorde man om de administrativa områdena och räknade då Sundby till Köpenhamns kommun. I och med detta påbörjades en ny utvecklingsfas av området med mer skolor, sjukhus etc. (Skibsted 2010:10).

I samma tag uppfördes en tvangs- og arbejdsanstalt som kallades Sundholm. Kvarteret som idag är känt som Sundholm uppkallades efter denna anstalt. Det var en slags arbetsinrättning för fattiga, hemlösa och andra som var socialt missanpassade som prostituerade och alkoholister. 1960 ändrades beteckningen till vårdhem, men inte förrän 1976 togs arbetstvånget bort. År 2000 gjordes Sundholm om från en totalinstitution med matsal, klinik och värmestuga, till ett härbärgecenter som erbjuder tillfälliga boendeformer. Idag är verksamheten uppdelad i tre självständiga verksamheter (Lockert Lange 2010).

1.4.3. Sundholm

Københavns Kommune beräknar att det bor ungefär 11,900 personer i Sundholmkvarteret, varav 85 % av dem är mellan 18 och 59 år. 28,9 % av de i arbetsför ålder (d.v.s. mellan 16 och 66) är arbetslösa, vilket är högre än genomsnittet i Köpenhamn (Områdesförnyelse i København 2013:11). Precis som Amager, har även Sundholm haft relativt dåligt rykte. Detta bland annat på grund av aktivitetscentret Sundholm, eftersom det är en verksamhet som involverar hemlösa och människor med psykiska och missbruksrelaterade problem, vilket lockar till sig marginaliserade grupper i samhället. Vidare har också områdets socio-ekonomiska status minskat de senaste 15 åren på grund av ökad kriminalitet, vandalism och hot, främst från ungdomar med minoritetbakgrund. Området har en högre andel befolkning med icke-västerländsk bakgrund än övriga Köpenhamn (ibid:12f). Med andra ord ansågs Sundholm vara ett missgynnat område med en relativt stor andel marginaliserad befolkning, och därför en lämplig kandidat för ett områdelöft.

1.5. Vetenskapsteoretisk ansats

... [S]tarting points (in research) are fraught with problems which, whether noticed or not, shape course of research long before 'methods' in the narrow sense of techniques for getting and interpreting information are chosen. (Sayer 1992:2)

Detta avsnitt syftar till att förklara mitt vetenskapliga förhållningssätt i uppsatsen – helt enkelt befästa mina tankar kring hur jag tänker. Således kommer följande

resonemang att vara grunden för de datainsamlingstekniker som presenteras i metodkapitlet.

Epistemologi är den övergripande dimensionen för vetenskap, alltså hur vi ser och förstår världen. Enligt Sayer (1992) är det viktigt när man refererar till epistemologi att göra en distinktion mellan: det objektiva ”verkliga” (intransitiva) som existerar självständigt utanför oss, och det subjektiva (transitiva) som är präglad av vår subjektiva förförståelse och kunskap, inom ramen för språk och erfarenheter (ibid). Sayer menar att ”...we should perhaps think of knowledge not so much as a representation of the world, as a means for doing things in it” (ibid:48). I förlängningen är detta styrande för skillnaden mellan *faktisk* (objektiv) och *teoretisk* (subjektiv, perceptiv) kunskap. Eftersom vi inte kan uppfatta ”sanningen”, tvingas vi därför se det konceptuellt och inom teoretiska ramar. Således är även min studie begränsad efter min förförståelse.

The world can only be understood in terms of available conceptual resources, but the latter do not determine the structure of the world itself. And despite our entrapment within in our conceptual systems, it is still possible to differentiate between more and less practically-adequate beliefs about the material world [...] Truth is neither absolute nor purely conventional and relative. (Sayer 1992:83)

Vidare kräver en hermeneutisk ansats inte endast tolkning av den information eller kunskap som vi måste ta oss an. Det krävs även att vi tolkar referensramarna, både för den som observerar och det som observeras. Inom vetenskapsteori benämner man detta som dubbel hermeneutik. Det är svårt, att ta avstånd från sin egen förförståelse och personliga erfarenheter som forskare. Med hänvisning till min förförståelse inför min övergripande frågeställning, är det relevant lyfta ett grundläggande antagande som har styrt min undersökning: jag utgår från att det kan finnas motsättning mellan sociala och funktionella aspekter och därför är särskilt uppmärksam söker bevis för detta.

För att förklara hur de sociala och funktionella aspekterna står i förhållande till varandra (vilket är den grundläggande frågan i denna undersökning) krävs en förståelse för hur vi betraktar ”rummet” och dess karaktär. I sitt kapitel ”Tidrum och världen” redogör Harvey (2011) för sin förståelse av rum i förhållande till tid. Han tänker sig att det finns två dimensioner, varav den första innefattar tre olika tids- och rumsbegrepp: det absoluta rummet, det relativa rummet och det relationella rummet. Harvey menar att ”de olika rumsbegreppen måste hållas i dialektisk spänning med varandra om vi ska kunna förstå hur de betingar våra möjligheter [...] att förstå världen omkring oss” (2011:22). Det *absoluta* är det objektiva rummet: preexisterande, statiskt och kontinuerligt, eller snarare det materiella, fysiska rummet (ibid) – i detta sammanhang rummet för de funktionella aspekterna. Utifrån min avgränsning av den sociala aspekten, hör den hemma i det *relationella* rummet, där föreställningen är att krafter skapar sin egen tid och sitt eget rum. Det som skiljer det *relativa* från det relationella rummet är att i det förra kan inte materia eller krafter ens befinna sig eller påverka tidrummet (ibid:26f). Inom det relationella synsättet finner vi dock sociala relationer och maktförhållanden (ibid:30), vilket är grundvalen i tanken om den sociala aspekten. Det är relevant att reflektera kring hur vi ser på rummet, absolut eller relationellt – yta eller rum – eftersom det styr hur vi ser på och behandlar de sociala och funktionella aspekterna, samt förhållandet dem emellan.

För att återgå till Sayer (1992) menar han att det är inom samhällsvetenskapen rimligt att hävda att fenomen och förhållanden är beroende av kontext, vilket förutsätter ett holistiskt synsätt. Jag anser att det är en tillgång för mig som forskare

om jag kan utnyttja min subjektivitet på ett medvetet sätt. Eftersom jag ämnar analysera fenomen och perspektiv som inte är direkt mätbara har jag alltså valt att anta en hermeneutisk ansats. Det innebär att jag kommer använda tolkning som huvudsaklig forskningsmetod, även om vissa delar kommer hanteras mer deskriptivt (ibid:49).

De datainsamlingsmetoder ligger som grund för min studie är av till största del av kvalitativ karaktär. Kvantitativa inslag är svåra att komma ifrån, och ibland nödvändiga för att förstå problemet i ett större sammanhang (exempelvis befolkningsstatistik). Huvudsakligen behandlar denna uppsats en djuplodande fallstudie av Sundholm, ett område beläget på Amager, i Köpenhamn. Den empiriska undersökningen är koncentrerad till detta område. Min första undersökningsfråga ingår inte i denna fallstudie då den söker ett mer allmänt svar om områdelöftet.

Fallstudier används främst inom kvalitativa studier och kan beskrivas som en intensiv studie av ett specifikt exempel. Man kan hävda att fallstudier är mer kvalitativa i sin karaktär då det innefattar mer detaljer, fullständighet, komplexitet och djup än tväranalyser och jämförelser (Flyvbjerg 2011:302). En fallstudie är: insamling av tillgänglig information angående ett enskilt fenomen eller förhållande, som används främst inom samhälls- och beteende vetenskaplig forskning samt medicinsk forskning (Nationalencyklopedin 2014). Kritiker hävdar att metoden inte genererar generaliserbar, teoretisk information då man som forskare endast analyserar förhållande och fenomen i relation till dess kontext, och denna forskning kan inte bidra till den vetenskapliga utvecklingen av kunskap. Flyvbjerg menar att just det är anledningen till att denna metod är väl lämpad till samhällsvetenskaplig forskning, då all information och kunskap ofrånkomligen är beroende av dess kontext, till skillnad från klassisk naturvetenskaplig forskning (ibid). Med mitt vetenskapsteoretiska perspektiv i åtanke, skulle jag vilja hävda att är en av de främsta fördelarna med att använda fallstudie som metod, då man som forskare tvingas ta sig an sin undersökning, medveten om att fallet är präglad av miljö, historia och förutsättningar. En svaghet med att använda fallstudie som metod är att valet av fall styr undersökningens slutliga resultat. Jag har valt att använda vad Flyvbjerg (2011) kallar ett "critical case". "[It] can be defined as having strategic importance in relation to the general problem" (s.307). Jag har valt att studera fallet Sundholm och förhållandet mellan sociala och funktionella aspekter, samt eventuella motsättningar dem emellan.

2. Metod

Följande kapitel redogör för de datainsamlingstekniker jag har använt i min empiriska undersökning, samt hur jag har hanterat dem.

2.1. Triangulering

Triangulering åsyftar en kombination av två eller flera olika datainsamlingstekniker, och används för att de olika typerna av material antas komplettera varandra (Longhurst 2009:580). Olsen (2004) definierar det som "the mixing of data or methods so that diverse viewpoints or standpoints cast light upon a topic" (s.3).

Triangulering kan syfta till att validera resultat från andra undersökningsmetoder, men också, och kanske mer specifikt för samhällsvetenskap, bredda förståelsen för det aktuella ämnet eller problematiken (ibid:1). Vanligtvis talar man om att man kombinerar en kvalitativ ansats till sin undersökning med en kvantitativ, eller tvärtom. Anledningen till detta är att man vill balansera och så långt som möjligt eliminera de negativa aspekter som följer kvalitativa respektive kvantitativa ansatser. I min studie har jag valt att inte använda kvantitativ datainsamling, främst på grund av uppsatsens begränsade omfång. Dock anser jag det nödvändigt att komplettera undersökningen med egna perspektiv och annat material för att vidga min förståelse.

Främsta fokus i denna studie är samtalsintervjuer med nyckelinformanter, eftersom de har möjlighet att dela med sig av en mycket intressant inblick samt att intervjuerna är konstruerade för att ge mig svar på frågor som är specifika för just min undersökning. Informanterna kommer kunna förse mig med såväl olika perspektiv, detaljrik information om Sundholm-projektet, som mer allmän information om områdelöft som strategi. Vidare består min undersökning även av observationer som är menade att bidra till min förståelse av och en bättre översikt av området, samt för att se hur området har förändrats som följd av områdelöftet. Jag menar använda kvalitativ textanalys som ett komplement till ovan nämnda datainsamlingstekniker för att tillskansa mig information om ämnet samt Sundholm och relevant kontext.

2.2. Observation

Som nämnt ovan ämnar jag använda mig av observationer för att få en bättre översikt av området och understödja min förståelse för vad området är? Hur ser Sundholm ut? Vad är det för människor som rör sig? Kan man se tecken på områdelöftet? Fördelen med direktobservationer (som jag använder mig av) är att det inte finns någon förmedlare av information, som gör en subjektiv tolkning. Det jag ser, hör, luktar etc., är den erfarenheten jag beskriver och drar slutsatser utifrån i min empiri. Man kan säga att intrycken är mer "äkta". Esaiasson m.fl. (2003) menar att man kan definiera observation som "uppmärksamt iakttagande"(s.334). Då mina observationer endast är kortvariga med en mjukare struktur kan jag inte förvänta mig en djupare förståelse av vad hur människor interagerar med varandra, maktstrukturer, konflikter med mera. Trots det gav mina observationer en klar uppfattning om fysiska strukturer, hur det offentliga rummet ser ut och vem som rör sig där,

nybyggnationer, trafik och känslan av att röra sig i området som utomstående (ibid:335).

Min intention var att samla in och dokumentera mina observationer genom att fotografera och anteckna i fält, och interagerade egentligen inte med någon såvida ingen tog kontakt med mig. Konstruktionen av miljön var fullständigt naturlig eftersom jag observerade Sundholm som det är. Avslutningsvis var datainsamlingen tämligen öppen karaktär, eftersom jag samlade, dokumenterade och analyserade mina egna intryck (ibid).

Precis som vid intervjuer, kan man anta en kvalitativ eller kvantitativ ansats vid observationer. I kvantitativ form kan man exempelvis notera frekvensen hos ett visst fenomen med mera, medan den kvalitativa återigen har en mer beskrivande och förklarande karaktär. I mina observationer är miljöaspekten central, såväl den sociala som den fysiska. Den sistnämnda refererar till ljud, doft etc. medan den sociala har mer svärfångade aspekter som undertoner och känslolägen. Gällande den senare krävs särskild försiktighet, eftersom man som forskare är helt beroende av sin förmåga att tolka och analysera. Man kan med andra ord inte dra några exakta slutsatser av detta. I och med den kvalitativa ansatsen ter det sig lämpligt att resultaten av mina observationer dokumenteras i fältanteckningar och foton. Då man använder sig av teknik bör man vara medveten om att det kan komma att påverka miljön (ibid:341). När jag har rört mig i Sundholm uppfattar jag att jag upplevs som tämligen anonym, förutom när jag fotograferar. Jag har använt mig av en smartphone för att vara så diskret som möjligt, men ett sådant beteende kan ändå verka uppseendeväckande.

Den största, och alltid närvarande bristen, med att använda metod som datainsamlingsteknik är validitetsproblem. På grund av metodens karaktär är forskaren beroende av sin tolkningsförmåga. Hur vi vet vad vi egentligen ser? Särskilt den mjukare formen av observation som ingår i denna studie är ytterst styrd av mina erfarenheter, min förförståelse och kanske till och med den aktuella sinnesstämningen. En lösning på problemet kan vara att inkludera andra observatörer, så att man kan diskutera och jämföra sina intryck (ibid:342). Det har jag tyvärr inte haft tillgång till i mitt arbete, och jag är medveten om att det medför vissa brister i resultaten från observationerna.

2.3. Intervjuer

2.3.1. Samtalsintervjuer

Jag har valt att genomföra mina intervjuer i ett semi-strukturerat format, också kallat samtalsintervjuer eftersom de ofta genomförs i en samtalsaktig ton. Fördelen med det är att det på ett annat sätt öppnar upp för interaktion (Esaiasson m.fl. 2003:279). Denna typ av intervju möjliggör en friare konversation där informanten har en relativt styrande roll, alltså att informanten bestämmer vad hen vill prata om. Många gånger har man som forskare förberett ett antal frågor eller teman som man vill ta upp under intervjun, men man tillåter gärna informanten att utveckla olika perspektiv och följa trådar som dyker upp i samtalet. Frågorna är vanligtvis formulerade på ett öppet sätt, för att utforska ämnet på bästa sätt (Lonhurst 2009:581). De får gärna vara deskriptivt formulerade då det inbjuder till mer utförliga svar. Informanten blir förhoppningsvis påmind om eller inspirerad att inkludera perspektiv och detaljer som forskaren inte själv uppmärksammat. Då jag designade min intervjuguide fokuserade

jag inte på uppvärmningsfrågor eller att skapa dynamik i samtalet (Esaiasson m.fl. 2009:290). Det kändes viktigare att informanten kände sig bekväm och avslappnad i situationen och därför ville jag vara så flexibel och naturlig som möjligt. Djupintervjuer av olika slag är en av de absolut vanligaste datainsamlingsteknikerna inom ramen för kvalitativ metod, både som enda metod och som en av flera metoder, likt denna undersökning (Longhurst 2009:580).

Det är viktigt att som forskare vara medveten om att semistrukturerade intervjuer mycket krävande av flera anledningar: det krävs god kunskap om ämnet och informanten för att man ska kunna förbereda rätt sorts frågor, som uppmuntrar till tillräckligt uttömmande svar, samt att under intervjun föra samtalet framåt genom att ställa relevanta följdfrågor (ibid:582). Man behöver ha förståelse för situation, för informanten och ämnet i allmänhet, bakgrund och kontext.

Då man förbereder sig som forskare inför intervjuer är det viktigt att inte endast vara insatt i ämnet som ska diskuteras, utan man bör också noggrant överväga vilka frågor man vill ställa. Möjligheten att be om en uppföljningsintervju finns alltid, då man ställer det frågor man missat under förberedelsearbetet eller som uppkommer när man bearbetar materialet (ibid:581), men risken finns att informanten kanske inte har möjlighet att delta i en uppföljningsintervju då undersökningen redan upptagit viss tid. Dock erbjöd sig båda mina informanter att svara på fler frågor i efterhand, om jag insåg att jag missat något väsentligt.

Vidare är frågornas formulering och följd också relevant, även om man i samtalsintervjuer förväntas vara relativt flexibel, eftersom syftet är att den ska genomföras som ett samtal och att forskare inte ska styra informanten för mycket med sina frågor. Om någon fråga tas upp eller ter sig relevant i samtalet så måste det finnas utrymme för det. Konsekvensen av detta är förhoppningsvis att informanten känner sig trygg i situationen och kan därmed på ett bättre sätt förmedla den information som eftersöks (ibid).

Behandlingen av informanterna är en central aspekt, som kräver en del eftertanke av forskaren innan mötet. Det handlar mer om mental förberedelse än att vara ordentligt insatt, som beskrevs i tidigare stycke. En del av detta är det etiska perspektivet. Informanten ska lämna intervjun och inte känna sig manipulerad eller utnyttjad, och det är forskarens ansvar. Med andra ord behöver man som forskare överväga maktförhållandet i mötet. Då är det viktigt att finna en balans, samtidigt som informanten inte ska känna sig beklämd på grund av mötet är det lika viktigt att forskaren tar kontroll över situationen och för intervjun framåt så att hen kan samla in den information hen söker. Särskilt för samtalsintervjuer är detta relevant, då en djupare intervju är mer beroende av intersubjektivitet, det vill säga hur människor positionerar sig själva i relation till andra. Som nämnt ovan pratade jag med nyckelpersoner, vilket betyder att detta maktförhållandet såg lite annorlunda ut än med andra typer av informanter (ibid:582). Min tanke är att dessa kan känna en ökad trygghetskänsla eftersom de är i en yrkesroll, en roll de känner väl och är bekväma i. Mötena tog plats på informanternas respektive arbetsplats, vilket ökade nämnda trygghetskänsla ytterligare, samtidigt som det gav mig som forskare en inblick i klimatet på och en uppfattning om arbetsplatsen. Jag antog att de var vana vid den här typen av situationer och de skulle bemöta mig med respekt.

Eftersom mina informanter deltar i ett yrkesmässigt sammanhang och representerar en organisation eller verksamhet, har jag inte varit orolig över att de skulle uttrycka diskriminerande åsikter eller liknande. Om detta hade hänt skulle jag ha försökt hantera det genom att använda den information som är betydelsefull för min undersökning, men utelämna delar som skulle kunna skada min informant (ibid:582). Allt material har behandlats med respekt för informanten. Jag hoppas att

det har minskat risken för att de jag pratat med ska känna sig besvikna eller missbehandlade (Esaiasson m.fl. 2003:285). Anonymitet är en svårhanterad aspekt i detta sammanhang eftersom informanterna är relevanta på grund av sin yrkesroll. Innan intervjuerna förklarade jag vad jag ville prata om och frågade om de ville vara anonyma. Ingen mina informanter hade något emot att jag inkluderade namn och yrkesbeteckning.

I formatet samtalsintervjuer ställs det krav på forskaren på ett personligt plan (Longhurst 2009:583). I relation till mina reflektioner om maktförhållande, måste jag medge att jag relativt sett är ung och oerfaren, med mycket lite erfarenhet som intervjuare. Med andra ord är det tämligen krävande, också från ett personligt perspektiv. Det finns en risk forskaren känner sig osäker och låter nervositeten störa samtalet. För att motverka detta försökte jag vara så förberedd som möjligt, och gå in i situationen med en avslappnad attityd och inge ett gott intryck. En annan olägenhet på det personliga planet är språkproblematiken, då samtliga informanter är danska. Som svensk anser jag mig ha god förståelse för danska och kännedom om Danmark. Jag har under de senaste fyra åren tillbringat mycket tid där, jag har haft möjlighet att lyssna och har som tur är lätt att ta till mig språk. Trots detta talar jag inte språket särskilt bra, och har tidigare inte övat min danska i någon situation som kan liknas vid denna.

Transkriberingen var mycket tidskrävande, till viss del på grund av språket. Vid transkribering överförs talspråk till skrift och det är viktigt att notera pauser, förändring av tonläge samt olika sätt att uttrycka sig för att fånga samtalets och/eller intervjuens karaktär (Bryman, 2002:269f). Men då det fanns försvårande omständigheter är transkriberingen av intervjuerna inte väldigt detaljerad. Det heller inte relevant för undersökningen att inkludera pauser, tonlägen etc. då mina frågor inte rör personliga ämnen, där detta kan vara av vikt.

2.3.2. Presentation av informanter

Nedan följer en kort presentation av de informanter jag har intervjuat. Esaiasson m.fl. (2003) förordar att man inte väljer subjektiva experter, samt att man medvetet inkluderar en viss variation (s.286ff). Men eftersom jag söker inblick och specifik information som inte är tillgängliga i den allmänna litteraturen är mina ”experter” relevanta informanter. Valet av informanter innebär emellertid att jag som forskare måste ställa mig kritisk till empirin eftersom informanterna kan ha intresse att framställa sig själva och sin verksamhet i god dager (ibid:305).

Jag har valt att inte kontakta informanter som motsätter sig områdelöft eller som ställer sig kritiska till utvecklingen av området Sundholm. Anledningen är att min mening inte har varit att utvärdera framgången av områdelöftet som strategi eller projektet Sundholm. Det innebär inte att jag inte själv kommer reflektera kritiskt kring hur projektet och policyn har genomförts. Att inkludera en informant vars enda egentliga syfte är att bidra med kritiska perspektiv skulle potentiellt ändra undersökningens angreppsvinkel, och för mycket fokus skulle falla på detta.

Innan jag genomförde min empiriska undersökning kontaktade jag flera aktörer och verksamheter som kunde bidra med intressanta och nyttiga perspektiv och information, bland annat Amager Fælde Skole. Dock fick jag endast gensvar från två, och jag tvingades därför komplettera med egna observationer för att utöka det empiriska materialet. Detta är inte idealiskt, men på grund av tidsbrist hade jag inget annat val.

Vanligtvis används samtalsintervjuer då man vill undersöka ämnen som är särskilt känsliga eller behandlar konfidentiell information eftersom man som forskare

har möjlighet att skapa en ganska nära relation till sin informant (Longhurst 2009:580). Det är dock inte den typ av information jag förväntar mig. Jag hoppas att mina informanter kan bidra med ett brett perspektiv samt värdefull detaljinformation kring min fallstudie Sundholm.

Min första informant är projektchef för ”Område- og Byförnyelse”, i Københavns Kommune. Han har varit involverad i områdeløftet av Sundholm sedan dess början och har mycket god insikt i projektet, i processen, syftet och visionen med projektet, hur det har utformats samt kontextuell information om området och relevanta aktörer. Han är en betydande informant då han varit delaktig genom hela processen. Dock var det viktigt att jag som forskare var medveten om att hans yrkesposition förutsätter att han ställer sig positiv till projektet och kanske inte lyfter projektets potentiellt negativa aspekter. Som projektledare kan man alltså anta att han är subjektiv och partisk, eftersom det ligger i hans yrkesmässigt personliga intresse att framställa projektet så positivt som möjligt. På grund av detta var det nödvändigt att jag granskade resultatet av intervjun kritiskt och att presentationen av det empiriska materialet var så objektiv som möjligt. Slutligen vill jag belysa att jag i denna situation antog att maktförhållandet talade till informantens fördel, eftersom han är äldre, är man och innehar en maktposition i form av projektledare, samt har mer erfarenhet både yrkesmässigt, ämnesmässigt och livsmässigt (ibid:583). Därutöver ägde mötet rum på hans arbetsplats, en plats som är i hans komfort zon men inte min. Jag försökte därför tidigt under mötet befästa min roll och ta kontroll över intervjun.

Min andra informant är socialpedagog på aktivitetscentret Sundholm, och arbetar i byhaven. Aktivitetscentret Sundholm är en stark influens i den image som skapats kring Sundholm. Centret erbjuder ett nattcafé och ett beskäftigelseafsnit (anställningssektion). Nattcaféet erbjuder män och kvinnor i svåra sociala omständigheter möjlighet till kontakt och samvaro, lättare servering, möjlighet till dusch och att tvätta kläder samt en plats att vara under nätterna. Bocentret Sundholm består av tre former av boendeformer för män och kvinnor med särskilda svårigheter, såväl psykiska problem som missbruk. Centret rymmer också en vårdcentral. (Københavns Kommune, n/d). Jag kontaktade denna informant, eftersom han kan bidra med de hemlösas perspektiv då han arbetar nära dem dagligen. Detta perspektiv är betydelsefullt i min studie eftersom denna grupp är relativt närvarande i Sundholms-området och det är eventuellt de som främst skulle drabbas av potentiellt negativa konsekvenser av områdeløftet. Dessutom har han fungerat som en slags mellanhand mellan denna grupp och allmänheten, vilket gör att han har särskild insikt i potentiella spänningar mellan dessa grupper, men också de funktionella och sociala aspekterna inom planering, (även om han kanske inte har en typisk teoretisk eller planeringsteknisk synpunkt). Det är dock viktigt att påpeka att jag förmodar att även denna informant har incitament att lyfta de positiva aspekterna i områdeløftet och försöka framställa projektet som framgångsrikt, eftersom han har varit bunden till projektet och arbetat nära kommunen. Även detta möte tog plats på informantens arbetsplats, i ett slags skjul, i byhaven. Informanten var också en äldre man, i sin yrkesposition, vilket man kan se som en fördelaktig maktposition. Dock upplevde jag inte detta som störande under intervjun, utan upplevde det endast som ett öppet och givande samtal.

2.4. Kvalitativ textanalys

En kvalitativ textanalys innefattar att "...ta fram det väsentliga innehållet genom noggrann läsning av textens delar, helhet och den kontext vari den ingår" (Esaiasson m.fl. 2003:233). Vidare är det ovanligt att man inom samhällsvetenskapen väljer att inte använda sig av detta verktyg, då de flesta forskare har ett behov av att förankra sin studie i tidigare forskning. Man skulle kunna tänka sig en kvantitativ ansats men eftersom min undersökning faller inom ramen av en kvalitativ fallstudie ter det sig mer lämpligt. "... ett viktigt skäl [till varför forskare är mer benägna att använda kvalitativa ansatser än kvantitativa] är att helheten i texten, det centrala som forskaren är ute efter att fånga in, antas vara något annat än summan av delarna" (ibid:233).

Esaiasson m.fl. (2003) menar att det finns två sätt att hantera en kvalitativ textanalys: att kritiskt granska texten eller att systematisera den (s.234f). Det förstnämnda tillvägagångssättet innebär att man lyfter idékritik, det vill säga att man tar ställning till de idéer och resonemang som behandlas i texten och hur de lever upp till vissa värderingar. Alternativt granskar man kritiskt textens ideologi, vilket betyder att man belyser de samhälleliga spänningar och debatter som texten förmedlar. Man kan även välja att analysera textens diskurs, eller hur språket reflekterar författaren. Den andra metoden, systematiseringen, kan innefatta att man reder ut tankestrukturen, alltså att belysa det som är betydande i sammanhanget. Det kan också betyda att man logiskt ordnar innehållet i texterna, det vill säga kategoriserar tankemeningen i översiktliga grupper för att underlätta hanteringen. Alternativt klassificerar man textens innehåll, alltså att materialet kan delas upp under lämpliga summerande rubriker (ibid). Den formen av kvalitativ textanalys som ingår i min undersökning faller främst i den systematiserande kategorin, även om det finns inslag av det kritiska granskandet, på så sätt att jag fokuserat kring de tankar som är väsentliga för min forskning, och tar ställning till dem. Därutöver, ämnade jag att "lyfta fram och begripliggöra det väsentliga innehållet i de aktuella texterna" (ibid).

Det är viktigt att belysa att en kvalitativ textanalys inte är en summering av materialet. Med hjälp av den kvalitativa textanalysen som verktyg har texterna bearbetats, eller "[d]et är du som berättar en historia med hjälp av texten, det är inte texten som berättar en historia för dig" (ibid:239). Forskare löper en viss risk att förlora vetenskaplighet om man inte medvetet använder detta verktyg. Jag har inte haft för avsikt att endast sammanfatta textmaterialet och jag har haft en tanke om hur det ska behandlas. Dock anser jag mitt förhållningssätt till materialet vara öppet, och för att inte låta förutfattade meningar och hållning manipulera materialet (ibid:240).

Slutligen, för att återknyta till det vetenskapsteoretiska avsnittet i uppsatsen inledande sektion. Hermeneutik är läran om läsning och tolkning (ibid:245). Ofrånkamligen kräver kvalitativa textanalyser att forskaren förstår textens innebörd, vad den faktiskt förmedlar, och tolkar detta i relation till de frågor som ställs. Därför är detta val av metod inte givet, endast för att det är ytterst vanligt inom samhällsvetenskap, då man knyter an till tidigare forskning, det stämmer också väl överens med uppsatsens ansats till vetenskap.

2.5. Källkritik

I dagens samhälle har vi tillgång till en allt större och mer varierad mängd information, till stor del på grund av internet. Denna ökade tillgänglighet till information är absolut en fördel på många sätt, men det finns även negativa aspekter.

Även felaktig information har tendens att sprida sig, vilket ställer högre krav på forskare och på allmänheten att ställa sig kritisk till all information. Inom vetenskap är det viktig att vara källkritisk, alltså ”värdera sanningshalten och bedöma trovärdigheten” (Esaiasson m.fl. 2003:303). Esaiasson m.fl. (2003) anger fyra regler för hur man som samhällsvetenskaplig forskare bör hantera källor och material på ett tillförlitligt sätt: äkthet, oberoende, samtidighet och tendens (ibid:304). Dessa är väsentliga kriterier då man bedömer materialets trovärdighet, men jag har även ställt mig frågande till: Vem har producerat materialet och vad har de för vinkel, alternativt gynnar det dem att framställa sig på ett visst sätt? Har materialet granskats (peer review) och hur eller var är det publicerat? Man kan vidare testa sanningshalten genom att använda sig av mer än en källa - om det ter sig allmänt accepterat kan man med större säkerhet utgå från att det stämmer. Slutligen är transparens ett nyckelord för källkritik. Detta gäller såväl då man tar till sig material som när man redovisar sin forskning. Transparensen kan visas genom utförliga förklaringar kring den metod som används, tydliga referenser till tidigare forskning, och så vidare. Att vara källkritisk kan i korthet sammanfattas i en summarisk fråga: stämmer detta och hur vet jag det?

3. Teori

De teoretiska ramverk som följande kapitel behandlar är inkluderade för att beskriva kontexten av områdelöftet, samt en förklaring till hur det är utformat. Gentrifiering orsakas ofta av någon form av upprustning av ett område, precis som områdelöftet. Det finns koncept som återkommer i båda processerna: stadsförnyelse, ”lyft”, olika former av social blandning etc. Det som jag vill hävda skiljer processerna åt är hur de har utförts, vilket gör avsnittet om ett skifte från government till governance relevant. Till skillnad från gentrifiering som har kritiserats för top-down planering och bortträngning, har man i områdelöftet arbetat mer enligt en governance-struktur. Områdelöften tar sin utgångspunkt i de boende och deras aktiva deltagande, i form av exempelvis medborgardialog och nätverk, samt en öppen, inkluderande attityd följer tanken om WiMBY.

3.1. Gentrifiering

Gentrifiering är ett akademiskt myntat begrepp, men det föds, styrs och resulterar i politik. Att hävda att man antagit en helt akademisk och därmed opolitisk ansats då man diskuterar gentrifiering är mycket komplicerat. Mitt syfte med detta avsnitt är att redogöra för relevant teori om gentrifiering, för sedan applicera denna i analysen och förklara och analysera områdelöftet.

3.1.1. Om gentrifiering

Detta begrepp är återkommande och kontroversiellt inom urban planering. Det hänvisar till ett skifte i ett urbant område och dess livsstil: en ökad andel mer förmögna boende och/eller verksamheter samt ökat marknads- och fastighetsvärde. Det finns många teorier som försöker förklara gentrifiering, och från flera olika perspektiv men begreppet kan te sig oskarpt och det kan därför vara svårt att sätta tydliga ramar kring det.

Gentrifiering tar plats i städer och det har funnits tendenser för detta sedan industrialiseringen. Det är ofta resultat av att externa medborgare har ett intresse att bo in en särskild miljö. Generellt sett tror man att de första som flyttar in tillhör den mer ”bohemiska” gruppen i samhället, de är ofta konstnärer eller liknande, då det finns en särskild coolhetsfaktor att bo i ett mindre ordnat och omskött område. Detta ökade intresse fångas sedan upp av byggherrar och andra intressenter, vilket leder till ökade investeringar. Fler verksamheter flyttar till området, det snyggas upp, kriminaliteten minskar och kostnaden att bo i området ökar. Dock innebär en sådan renovering tyvärr ofta att de gamla invånarna i området tvingas flytta eftersom de inte har råd att bo kvar. Gentrifiering inkluderar oftast, om inte alltid, en negativ statusförändring för de förefintliga boende (Thörn och Holgersson 2014:18).

Thörn och Holgersson (2014) inleder sin antologi ”Gentrifiering” med att tydliggöra sitt kritiska förhållningssätt till gentrifiering som strategi och koncept. De menar att det är centralt att belysa det faktum att gentrifiering drivs av och för med sig en ojämlik fördelning av resurser och makt (ibid:12). Dessutom hävdar de att:

”... forskningens fokus måste riktas mot att analysera och särskilja mellan gentrifieringens nödvändiga respektive tillfälliga samband. Till de nödvändiga hör en grundläggande ekonomisk drivkraft som förändrar markvärden och därigenom kapitalflöden i den byggda miljön: nyinvesteringar i ’bättre’

markanvändningar ger högre avkastning och tränger undan befintliga användare för att skapa plats för nya användare med högre socioekonomisk status". (2014:16)

Eric Clark (2014) resonerar kring hur en alltför smal definition av gentrifiering kommer leda till alltför trångsynta perspektiv. Vi riskerar att inte fånga problematikens kärna för att fokus är koncentrerat till det specifika (Clark 2014:37). Gentrifiering innefattar en process där kompositionen av invånarna utvecklas så att de nyinflyttade höjer områdets socioekonomiska status. Detta sker ofta i samband med att den byggda miljön rustas upp, då privata eller statliga aktörer placerar kapital i fastigheter på området. Clark (2014) menar att "Ju större skillnaden i socioekonomisk ställning är desto mer påtaglig blir processen, inte minst därför att ju mäktigare de nya användarna än, desto mer markant blir den åtföljande förändringen i den byggda miljön" (ibid:39). Varför man väljer att gentrifiera områden, vilken strategi man väljer och hur man förklarar det, är mycket kontextuellt (Lees 2014:79).

De som ställer sig kritiska till gentrifiering menar att det är en sorts manifestation av ojämlikheter i samhället. Det blir en form av modern kolonialisering på kvarters- eller områdesnivå. I de områden som upplevs som mer jämställda finner sig inte samma spänningar eftersom de boende känner att deras rättigheter och plats är erkända. Detta borde fungera som ett incitament för politiker att arbeta mot, istället för att gynna gentrifiering (Clark 2014:43f).

Inom akademien finns det en (inte allomfattande) konsensus att gentrifiering kommer leda till bortträngning, segregation och/eller social polarisering av grupper med lägre socioekonomisk status. I den politiska världen benämnda gentrifiering som social blandning, stadsförnyelse, stadsutveckling eller hållbara städer, eftersom det har en mer positiv konnotation. På så vis kan man undvika beröringen av klassperspektiv (Lees 2014:76). Argumenten för gentrifiering är att det istället kommer minska segregationen och den sociala polariseringen i samhället, samtidigt som det bygger mer hållbara grannskap och ger de boende en högre livskvalitet (ibid:73). Dock har politiska dokument en benägenhet att missa att definiera hur man tänker sig att den sociala kompositionen ska se ut. Det krävs jämvikt eller balans för att det ska kunna fungera (ibid:92).

Blandnings-konceptet har blivit ett mycket aktuellt i planering de senaste decennierna. Man refererar till den mer funktionella formen, alltså olika typer av verksamheter som caféer, restauranger, butiker och så vidare. Det faller inom ramen för försök att återknyta till något slags grannskapstänk och man tror att det går hand i hand med en annan aktuell idé: hållbarhet (ibid:76). Justus Uitermark citeras i Lees kapitel:

"såväl politiker som stadsplanerare gör ofta gällande att en politik som främjar 'social blandning' kan stärka den sociala väven i ett resurssvagt område och därigenom rädda invånarna från en miljö som antas hämma social och ekonomisk integration". (s.79)

Gentrifiering kan resultera i negativa effekter, varav bortträngning ses som mycket centralt. Denna bortträngning är till fördel för mer bemedlade invånare på bekostnad av andra "som inte har råd att bo kvar i de renoverade och attraktiva områdena när hyrorna skjuter i höjden" (Thörn och Holgersson 2014:13).

Lees (2014) menar att istället för att motverka social polarisering, skapar gentrifiering en sociogeografisk segregation eftersom invånare med lägre socioekonomisk status och minoriteter inte kan bo kvar av ekonomiska skäl eller för att de inte längre känner tillhörighet (ibid:85). Det kan till och med vara så att

”tvingandet” av folk från olika klasser att leva och verka sida vid sida kan leda till en slags ”lapptäckesstruktur”, alltså att de olika socioekonomiska grupperna inte interagerar och bygger upp socialt kapital bara för att de bor i samma område (ibid:87). Det riskerar att uppstå spänningar där det finns tydliga sociala, ekonomiska och kulturella olikheter hos invånare. Randolph och Wood (via Lees 2014) ”principerna bakom en samhällsplanering som syftar till att åstadkomma social blandning vilar på en svag vetenskaplig grund” (ibid:84). Det studier som tyder på tendenser till en underliggande bitterhet hos ursprungsbefolkningen, då de inte anser att upprustningen av området är för deras skull, den är menad att gynna ekonomiska intressen hos utomstående aktörer, samt att attrahera rikare boende (ibid:90). Försök till integration kan till och med minska det sociala kapitalet eftersom segregationen fungerar som ett slags skydd mot omvärlden, då man känner en samhörighet med de likasinnade. En homogen grupp har större möjlighet att bygga socialt kapital eftersom de delar förutsättningar, omständigheter etc. Huruvida det sociala kapitalet och interaktion mellan klasserna endast uppstår då det sker en naturlig uppblandning av folk är dock oklart men omdiskuterat (ibid:93f).

3.1.2. En naturlig eller skapad utveckling

Är gentrifiering en naturlig utveckling av städer, det vill säga nästa fas i deras naturliga evolution? Philip Ball är av den åsikten. Han tar stöd i en undersökning ledd av Sergio Porta, och menar i sin artikel i *the Guardian* (2014) att gentrifiering är en naturkraft vars påverkan är för stark för att styras av planering. Forskningen han refererar till genomfördes i London, med fem olika områden som fallstudier (Porta m.fl. 2014). De delade alla fysiska egenskaper, som att de vara alla något nedgångna med tät, äldre bebyggelse. Porta m.fl. hävdar att gentrifiering egentligen är resultatet av geografiska och geometriska lagar, att det finns ett kausalt förhållande mellan områdets och byggnaders form och estetik, och gentrifiering (2014:2). Ball jämför städer med en slags organisk organism och därmed med blir vår uppgift som samhällsforskare mer lik den av en biolog (2014). Är det hälsosamt för städer att genomgå gentrifiering? Platser som inte har förutsättningarna för att kunna gentrifieras, som modernistiska stora lägenhetskomplex kommer behöva rivas när det är dags för sådana områden lyftas eller utvecklas, menar Ball. En form av ”survival of the fit”. Porta påstår att städernas förmåga att anpassa och förnya sig själva är en överlevnadsmekanism (2014:31).

Tom Slaters artikel, i *New Left Project* (2014) är en reaktion på Ball. Han är oerhört kritisk mot Portas forskning och Balls resonemang, och menar att städer inte är organismer utan arenor för politisk kamp. Han kallar gentrifiering för social rensning, som understöds av en ökande, girig medelklass. Slater pekar på Portas m.fl. dominerande intresse för ”urban form”, alltså fysiska attribut, när det centrala problemet egentligen är vem orsakar gentrifiering, för vem och mot vem? Han menar att det är missvisande att de lägger fram frågan om gentrifiering som att antingen investerar man i området, vilket resulterar i områdesförnyelse, eller så gör man inte det, vilket innebär att området kommer förfalla. Slater benämner detta som ”false choice urbanism”, och hävdar att det inte finns några positiva effekter av gentrifiering. Det är endast en klasskamp mellan grupper av lägre socioekonomisk status och aktörer som tjänar på investeringar som kommer tränga bort dem, från området i fråga. ”A powerful rearguard action would be to engage with people fighting for their homes” (Slater 2014).

Är gentrifiering en naturlig utveckling eller är det konstruerat av samhället? Vad är alternativet? Och framförallt: är det en positiv eller negativ förändring? Huruvida det

är positivt eller negativt beror på perspektivet, samt och hur gentrifieringen (eller stadsförnyelsen) genomförs.

3.1.3. Gentrifiering av Vesterbro

Vesterbro är ett frekvent återkommande exempel på ett gentrifieringsprojekt i Köpenhamn. Stadsdelen är centralt belägen, det är lokaliserat närheten av Tivoli och centralstationen. Under en längre tid fungerade Vesterbro som en slags ankomsthavn för nyanlända i Köpenhamn, först för danskar, främst från landsbygden och senare för immigranter. Området hade ett rykte om sig som slum och var förknippat droger och prostitution. I början av 1990-talet började man planera för hur man skulle lyfta området, och i denna process var såväl staten som kommunen centrala aktörer (Larsen och Lund Hansen 2014:189). En relativt stor andel av lägenheterna var gamla och saknade flera bekvämligheter som dusch, toalett och centralvärme – innan gentrifieringen (ibid:196).

I början av 1990-talet förändrades den politiska atmosfären i Danmark. Tre olika men nära sammanhängande tendenser kan urskiljas i de förändringar som skett i Danmarks stadspolitik under de senaste 20 åren. För det första har stadspolitikens fokus förflyttats från omfördelning till tillväxt, För det andra har perspektivet förskjutits från ett företrädesvis ”inåtvänt” till ett mer ”utåtvänt” förhållningssätt. Och för det tredje är det privata näringslivet i högre grad delaktigt i besluten samtidigt som den offentliga sektorn har anammat mer entreprenörmässiga organisationsformer och verksamhetsmodeller (ibid:193).

I realiteten innebar detta att man började tillåta mer investeringar samt investera mer i Köpenhamn för att främja dess status och sätta staden på kartan. Infrastrukturella investeringar innefattade Öresundsbron och därmed tågförbindelsen med Malmö och resten av Sverige, samt utbyggnad av flygplatsen, (en viktig del av Öresundsregionen). Båda dessa projekt var centrala delar i uppbyggnaden av Öresundsregionen, något man hoppades skulle bli en ekonomisk motor för Danmark och södra Sverige (ibid).

Vesterbro var i slutet av 1980-talet ett av de äldsta, och mest nedgångna områdena i centrala Köpenhamn. Man hade lärt av sig av tidigare erfarenheter och ville man förankra projekten bättre, genom att involvera de boende och genomföra projektet stegvis (ibid:198f). Det som vissa ansåg borde tagits hänsyn till mer, var den sociala aspekten. Det vill säga man informerade inte allmänheten tillräckligt väl och tog inte hand om de sociala problemen i Vesterbro. Flera ansåg att det var viktigt att de ursprungliga boende skulle kunna bo kvar. Några år senare fick den sociala dimensionen en mer framträdande roll. Det verkade finnas ”en medvetenhet om den ömsidiga påverkan mellan fysiska och sociala aspekter i stadspolitiken”, och ett mål att faktiskt ta hand om sociala problem i området. Man ville förhindra bortträngning av de ursprungliga invånarna i Vesterbro, och ekonomiska instrument för att motverka detta implementerades (s.200f). Larsen och Lund Hansen menar att ”[å] ena sidan deklarerades tydligt att projektet skulle ’ta sin utgångspunkt’ i förhållandena för de invånare som bodde i stadsdelen innan projektet inleddes. Å andra sidan slogs det emellertid också fast att stadsförnyelsen skulle leda till ett ’socialt lyft’ för stadsdelen” (ibid:208).

Köpenhamns kommuns bostadsstrategi finns sammanfattad i en rapport ”Bostäder åt alla”. Författarna menar dock att detta inte stämmer med verkligheten, då rapporten lägger stor fokus på ekonomisk hållbarhet, vilket inte innefattar marginaliserade grupper. Man har istället riktat in sig på att attrahera ”den kreativa klassen” (Richard Florida), för att precis som många andra städer nå globalt

erkännande. Man vill skapa förutsättningar som passar en socialt och ekonomisk hållbar befolkning (ibid:194). Idag är formuleringarna mjukare, men frågan är om det är för minska motsättningar från olika delar av det politiska spektret. Vesterbro håller idag samma standard som övriga Köpenhamn. Social blandning är ett nyckelverktyg för att hantera segregation, men enligt Larsen och Lund Hansen var det inte fallet i Vesterbro. Man menade syftade inte till att motarbeta segregation, men man använde det som en ursäkt för att bli av med ”slöddret” i Vesterbro (ibid:209).

3.2. Från government till governance

Government och governance är synonymer i de flesta ordlistor, och betyder utövande av auktoritet i en organisation, institution eller stat. Men inom offentlig administration och samhällsforskning har just skiftet från government till governance varit omtalat de senaste åren. Dock kan man inte säga att governance har ersatt governing, de två styrsätten samexisterar (Meehan 2003:2). Detta skifte är en global tendens och man antar att det beror på olika sociala faktorer, så som ökad komplexitet av sociala problem, ökat behov av expertkunskap, en växande och mer specialiserad offentlig förvaltning etc. (Sundström och Jacobsson 2007). Inom statsvetenskapen har man ringat in governance som ett medvetet förvaltande av regimens strukturer med avsikt att förstärka legitimiteten i den offentliga domänen (Milcu 2011). Vanligtvis definierar man begreppet genom att kontrastera det med government, den traditionella strukturen av offentlig förvaltning (Meehan 2003:2).

Man menar att man har gått från en centraliserad kärna till en decentralisering av makt. Praktiskt sätt innebär det att man har delegerat aktiviteter nedåt till lokala myndigheter, utåt till privata organisationer, inåt till semi-autonoma statliga myndigheter och slutligen uppåt till EU-nivå och andra internationella organisationer. Governance är förknippat med nätverk, eftersom policy-beslutande sker i samarbete mellan olika aktörer. Dessa innefattar såväl offentliga som privata som frivilliga. Den politik som detta samarbete resulterar i, inom nätverken, är mer av ett utbyte än en auktoritär order från ovan. Man förlitar sig mer på informella relationer än de traditionella formella gränserna mellan organisationer och myndigheter (Milcu 2011). Det som håller ihop nämnda nätverk är att aktörerna befinner sig i ett beroendeförhållande till varandra. Tesen är att olika typer av aktörer besitter olika typer av resurser, men att ingen har tillräckligt med resurser för att lösa sina egna problem och utmaningar (Sundström och Jacobsson 2007). Sammanfattningsvis tyr sig utvecklingen mot ”makt med” istället för ”makt över” (Blomgren Bingham m.fl. 2005:554)

Det är inte bara fler aktörer engagerade, det är också fler olika sorters aktörer. Kritiker tror att det leder till fragmentering, fler risker och dröjsmål. Detta på grund av större fysiska avstånd mellan politiker och tjänstemän som hanterar ärendena, tidsmarginalen är mindre och spridningen av värden, som lyfts fram samtidigt, på flera nivåer och inom olika policy-områden (ibid).

Aktörernas handlande är begränsat av institutionaliserade idéer och beteenden, vilket indirekt styr hur de agerar. Det innebär att interaktionen dem emellan inte endast består förhandlande och samarbete med strategiska incitament. De följer också vissa regler, där deltagarna följer utstakade och socialt lämpliga mönster. Dessa informella regler är grundade på upprepade framgångsrika erfarenheter, man har det vill säga utvecklat rutiner och standardiserat driftsförfarandet och sätt att arbeta på. Ett mer vedertaget begrepp är ”path-dependency” (ibid).

En typisk governance, institutionaliserad idé, som är relevant för just denna studie är ”public-private partnerships” (exempelvis i Sundholm). ”Upplösningen” av den centraliserade makten har lett till utvecklingen av nya metoder och idéer för hur denna struktur kan se ut istället. Ett sådant koncept är ”New Public Management” (NPM), vilket innefattar olikartade metoder, men vad som utmärker dem är att de ofta är mycket regelfästa. Enligt NPM-tanken borde politiker hålla sig till att formulera generella mål och låta tjänstemän få i uppdrag att realisera dem. Man kan säga att administration betraktas vara apolitiskt (ibid).

Governance-strategin innefattar en högre grad av allmänhetens deltagande. Man menar att folket gynnas då konsekvensen av deras deltagande är ett bättre och mer effektivt. Styrandet förflyttas då från vertikala kedjor av auktoritet och ansvarsskyldighet i en hierarki av myndigheter till att bli en medlare av vad som sker i den offentliga sfären, för att försöka att lösa problem (Meehan 2003:3). Om governance ska, på ett mer demokratiskt vis, kunna lösa problem eller nå önskvärda utfall är man avhängig kvaliteten på det civila samhällets deltagande. Det krävs alltså ett närmare samarbete mellan den offentliga sektorn och allmänheten (Meehan 2003:8).

3.3. Medborgardeltagande i planering

Involvering av allmänheten i beslutsfattande och formulering av policys ingår i ovan beskrivna trend, det vill säga en mjukare och mer vertikal och socialt medveten ansats (Wojtczuk 2014:1). Tillropen kommer från olika nivåer och områden inom planering, exempelvis policy dokumentation och inom forskning. Det är alltså en del av ett paradigmsområde som söker att ”öppna upp” planeringsprocesser för demokratisk granskning och för att öka omfattningen av medborgardeltagande (Rydin och Pennington 2000:153).

Deltagande är förmågan att ”genom egna initiativ till kommunikation med offentliga institutioner få tillgång till de resurser som krävs för att delta i samhällslivet (Wojtczuk 2014:7).

Ett betydande argument för att öka medborgardeltagande är att deltagarna bidrar med information. Det kan gälla allmänhetens preferenser men även specifik information och kunskap om det lokala. Ett annat centralt skäl är att man tror att det kan motverka konflikter under processen, särskilt om man involverar flera parter tidigt under processen (ibid:155f). Vidare hävdar Birgitta Henecke och Jamil Khan (2002), med stöd av en demokratiutredning, att genom att delta i demokratiska beslutsprocesser kommer man till högre grad utveckla ömsesidig respekt för sina medmänniskor, solidaritet och en ökad känsla av ansvar, tolerans mot avvikande åsikter (s.13).

Det finns två riktningar inom medborgardeltagandet: det är en demokratisk rättighet och effektivitet av policyutförandet. Fokus i den förstnämnda är att man vill bryta ner alla potentiella barriärer till deltagande. Deltagarna behöver uppmuntras och känna att deras personliga medverkan gör skillnad för utfallet (Rydin och Pennington 2000:154f). Det är dock inte tillräckligt att alla individer besitter samma rättigheter i teorin, eftersom möjligheten att delta inte endast är beroende av rättigheten att delta. Det finns sociala och ekonomiska ojämlikheter i förutsättningar för deltagande och inflytande, så som skillnader i inkomst, utbildning, status och delaktighet i personliga nätverk (Henecke och Khan 2002:14). Detta resonemang följer den deliberativa demokratiteorin, som har sin utgångspunkt i Habermas teorier

om kommunikativt handlande. Han menade att avsikten med denna modell av samarbete och kommunikation är att nå enstämig konsensus, där de bästa argumenten får genomslag. Framförallt behöver deltagarna förmås frångå sitt personliga perspektiv och agera efter det beslut som var bäst för den större gruppen. Senare har kritiker nått slutsatsen att det är mer relevant att processen har gått rättvist till, vilket betyder att genom deltagande får den beslutsfattande processen legitimitet. Dock, för att detta överhuvudtaget ska vara genomförbart måste samtliga inblandade visa hänsyn och respekt för alla andra, och vara öppna för åsikter som strider mot deras egen, samt villiga att ändra sig om någon är framför övertygande argument (ibid:15f).

Den andra riktningen författarna refererar till, hur effektiv implementeringen av policys är, har som mål att överväga hur medborgardeltagande kan förbättra policyns slutliga resultat (ibid:155). En förbättring kan innebära att policyn följer allmänhetens behov och önskningsar eller om policyn uppnår önskade och förväntade resultat. Det är den grundläggande förutsättningen för att deltagande i planering, och i policyformulering överlag, vilket är incitament för medborgarna att vilja delta. Författarna Rydin och Pennington (2000) tar avstamp i public choice teorin, och förklarar att

A single individual's participation is unlikely to have a sufficient impact on the political process to make up for the costs of engagement. Because the results of the participation as non-excludable and indivisible (that is, they are a collective good), it is rational for individuals to free ride on the participation efforts of others, reaping the benefits without incurring the costs. (Rydin och Pennington 2000:157)

Det innebär att för den rationella individen ska delta, måste planerare skapa incitament, alternativt bestraffa de som inte deltar. Planerare måste försäkra sig om att det är värt deltagarnas möda att involvera sig i processen. Enkelt uttryckt måste det finnas en balans mellan kostnaden och "vinsten" av att delta (ibid:157f).

Ostrom (via Rydin och Pennington 2000) hävdar att det finns brister i public choice teorin: man förbiser att beräkna individens och gruppens förmåga att aktivt ändra den sociala strukturen och förväntningar. Man menar att allteftersom deltagarna lär känna varandra utvecklar de relationer och samarbetar, bygger gruppen upp ett socialt kapital. Upprepat samspel och kommunikation i grupp-situationer tillåter deltagarna att granska varandra samt att tillrättvisa den som inte är samarbetsvillig (ibid:160f). Deltagande ger exempelvis de boende möjlighet att lära sig av varandras erfarenheter och bättre förstå och acceptera andras synsätt i samarbetet (Wojtcjuk 2014:8). När gruppen har lyckats komma över enklare problem och därmed sätta sina egna direkta behov och önskningsar åt sidan, ger deras gemensamma erfarenhet dem möjligheten att klara av mer komplexa problem och situationer. Det man benämner som socialt kapital innefattar: nätverk mellan individer och grupper, täthet av kontakter inom gruppen samt medvetenhet om dessa, en ömsesidig känsla av ansvar gentemot andra gruppmedlemmar, andra former av lokal kunskap, förtroende etc. (ibid). En investering i det sociala kapitalet kan leda till en mer långsiktigt hållbar utveckling samhällsekonomiskt eftersom man minskar kostnaden av utanförskap. De kvalitativa aspekterna av urban utveckling är lika betydelsefulla som exempelvis ekonomiska aspekter, då de ger de boende möjlighet till deltagande och samarbete vilket kan öka känslan av välbefinnande (ibid). Vidare lyfter Rydin och Pennington (2000) att socialt kapital kan vara en grundläggande förutsättning för förankringen av arbetet. Lokala organisationer eller nätverk kan bidra till fortsatt involvering av medborgare (ibid:162).

3.3.1. Bemyndigande (Empowerment)

Deltagande i samhällsliga processer kan också bidra till att skapa en känsla av hithörande, eftersom det är en sorts bekräftelse av individens demokratiska rättigheter men skapar samtidigt skyldighet att ta ansvar för det samhälle man är en del av. Man menar att delaktighet medför en känsla av bemyndigande (mer bekant är engelskans uttryck empowerment). Då man deltar i den samhällsliga gemenskapen ökar man förutsättningarna ”till social inkludering vilket anses ha en positiv inverkan på medborgarnas egen hälsa och välbefinnande såväl som på den tillit som den skapar till samhällets politiska system och institutioner” (Wojtczuk 2014:8). Genom att engagera sig kan individens tro på sig själv stärkas då man uppfattar att ens bidrag faktiskt har inflytande i processen. Denna upplevda kontroll och känsla av bemyndigande stärker individens självkänsla och självsäkerhet i dessa sammanhang, man får alltså en säkerhet i sin egen kompetens. Bemyndigandet, samt den ökade känslan av ansvar och plikt, gör individen mer vänligt inställd, företagsam och uppmärksam i egenskap av samhällsmedborgare (ibid).

3.3.2. Medborgardialog

Ett sätt att involvera allmänheten är genom att föra en öppen dialog. Planerarens roll i denna situation är att vara mottaglig och lyssna till de boende. Utgångspunkten eller det förväntade resultatet får alltså inte vara förutsatt, utan de boende måste få en möjlighet att påverka. Detta är ett betydelsefullt verktyg i planeringsprocessen eftersom förändringar av miljö påverkar människor på mycket olika sätt och det är inte ovanligt att man reagerar negativt då ens personliga närmiljö förändras. Dialogen kräver att planeraren förstår och tolkar det medborgaren uttrycker eftersom orsaken till negativiteten kan vara bristfällig kunskap. Information, samt att medborgare känner att de har blivit hörda, är planerarens bidrag i dialogen (ibid:10).

3.4. WiMBY

WiMBY är inte ett allmänt vedertaget uttryck eller särskilt teoretiskt betingat, men det inkluderas kort i detta avsnitt eftersom det är ett mycket intressant element inom den strategi man antagit i Sundholm. NiMBY däremot är ett bekant begrepp inom litteraturen om urban utveckling. Förkortningen står för ”Not in My Backyard”. Begreppet syftar på en ovilja hos en individ mot ett projekt eller liknande i dennes direkta närhet. Men projektet i sig är inte nödvändigtvis dåligt, så länge det realiserar någon annanstans. WiMBY är antonymen till NiMBY, med andra ord betyder det ”Welcome in My Backyard”. Man menar att, i syftet av diversifiering och interaktion mellan olika socioekonomiska grupper, skapa en välkomnande atmosfär för de mer marginaliserade eller rent av utstötta i samhället (Danish Architecture Centre 2014). Ett exempel på detta är Byhaven (en urban trädgård) som man inrättat i Sundholm (behandlas vidare i analysen). I dagsläget engagerar trädgården såväl skolbarn, som hemlösa och missbrukare som en grupp pakistanska kvinnor och deras familjer. Man kan säga att det är ett sätt att realisera den deltagande-strategi som områdelöftet innefattar. Målet är att denna trädgård ska bidra till att öka känslan av gemenskap och att skapa en social, livlig miljö (Kneeshaw consulting 2014).

4. Empiri

4.1. Observationer

Mitt första intryck av Sundholm var att det inte är så annorlunda från resten av Köpenhamn. Vid det tredje besöket tog jag mig dit med cykel, från centrum. Då fick jag uppleva övergången från centrala Köpenhamn till Amager, och jag fann den tämligen mjuk. Geografiskt sätt är det heller inte särskilt stora avstånd till resten av staden. Dock är det tydligt att det är mindre folk i rörelse, mindre trafik och inte lika tätt bebyggt som resten av Köpenhamn.

Vid de två första tillfällena vandrade jag runt och försökte se och fotografera så stora delar av området som jag kunde. Totalt sett har jag ägnat ungefär fyra timmar till aktiva fältstudier. Jag upplevde att det var tillräckligt, att jag hann se mycket och skapa mig en god uppfattning om Sundholm. Jag anser att mina observationer har varit absolut nödvändiga i mitt projekt, eftersom det är en helt annan sak att se med egna ögon än att läsa, alternativt höra någon berätta om området. Jag kombinerade mina observationstillfällen med mina intervjuer av praktiska skäl. Det tredje besöket var inte planerat från början, men jag återvände för att ta några fler bilder som jag kände saknades i min dokumentation. Vid detta tillfälle hade jag sällskap av en Köpenhamnsbo som också bott i område, och han delade med sig av sin uppfattning av området.

Området Sundholm är inringat av några större, ganska tungt trafikerade vägar (se bakgrund). Det är Amagerfælledvej, Amagerbrogade och Englandsvej. Sundholmsvej är också en relativt stor väg, och den nästan skär hela området i två delar. Där finns en del nya och gamla flerfamiljshus, några länghetskomplex, men även en mycket personlig typ radhus i olika färger. En del av gatorna är belagda med gatsten, som de äldre delarna av Köpenhamn. De följer en traditionell kvartersmodell, och det finns en del öppna ytor mellan de höga, rödbruna tegelhusen. Dessa ytor inrymmer lekplatser, fotbollsplaner och liknande funktioner till allmänhetens förfogande.

En viktig insikt var att jag inte kunde se mycket av det lyft som min studie behandlar. Jag tror det är för att lyftet har varit så pass inriktat på etablering av sociala nätverk att de förändringar som genomförts inte är direkt synliga för utomstående. Jag såg de färgglada lampskärmar man satt upp kring aktivitetscentret Sundholm och Amager Fælde Skole, och en del av de urbana vardagsrum som projektchefen för områdeløftet berättade för mig om. Byhaven, där socialpedagogen arbetar, fann jag utmärkande men jag valde att inte fotografera inne i trädgården, för att försäkra mig om att inte kränka någons integritet. Projektchefen menade att jag borde vara uppmärksam på de mindre konstprojekt som är utspridda runt om i området, men något av dessa såg jag tyvärr inte.

Som person är jag mycket uppmärksam på människor i min omgivning. Återigen tyckte jag inte att det skiljde sig särskilt från andra områden i Köpenhamn, men det kan också bero på mina förväntningar. Exempelvis förväntade jag mig att Sundholmsborna skulle vara av mycket blandat ursprung, men eftersom jag har spenderat mycket tid på Nørrebro, som också har en hög andel invandrare med icke-västerländsk bakgrund, tedde sig inte Sundholm särskilt utmärkande. Då aktivitetscentret Sundholm har varit av fokus i denna undersökning, var jag uppmärksam på individer som såg ut som de skulle kunna söka sig dit. Det kan verka fördomsfullt och huruvida mina iakttagelser stämde kan jag inte garantera, men jag

såg endast ett tiotal som skulle kunna tillhöra den gruppen och samtliga var medelålders (eller äldre) män. Socialpedagogen som jag intervjuade informerade mig om att det är främst kvinnor som besöker aktivitetscentret. När jag besökt aktivitetscentrets område har jag dock endast stött på män.

Överlag var Sundholmsborna en ganska varierad grupp. Under en av laddningspauserna hade jag god uppsikt över de som rörde sig längs Amagerbrogade. Unga och gamla, många cyklister, en hel del barnvagnar. Det var äldre par som hade varit i sin lokala butik och handlat för dagen, föräldrar som följde sina barn hem från skolan, någon som var ute och gick med hunden. Denna gata var relativt välbefolkad, jämfört med de inre delarna av Sundholm. Jag utförde mina observationer runt lunch-tid och lite senare på eftermiddagen, en tid då de flesta är på arbetet – vilket kan förklara varför jag upplevde att det inte var särskilt mycket människor i vissa delar av området. Vädret i december i Köpenhamn är inte heller optimalt.

Figur 4.1: Sundholm. Källa: från fältstudie

4.2. Intervju 1: Projektchef områdeløftet i Sundholm

Min första intervju var med projektchefen för områdeløftet i Sundholm. Intervjun varade i ungefär 45 min, utan avbrott. Då jag förberedde mig för intervjun försökte jag fokusera på frågor kring visionen kring projektet, hur det har realiserats, faktorer som man ansett vara särskilt centrala. Men mot slutet av intervjun försökte jag leda in samtalet på de områden och den problematik som är specifik för studien.

Min informant började med att berätta kort om sin erfarenhet inom stadsutveckling, samt sin roll som ledare för projektet. Han beskrev det som att det egentligen inte är han som realiserar projektet och arbetar med det praktiskt, utan han har mer en överseende roll och det är hans uppgift att se till att projektet faktiskt genomförs.

Vi gick från det vidare till att prata om projektet. Det tar sin utgångspunkt i Københavns Kommunes politik för utsatta områden i Köpenhamn. Jag blev tilldelad en broschyr vid mötet som beskriver denna politik. Man nämner att man vill lyfta sex särskilt utsatta områden runt om i Köpenhamn genom att bygga ett förpliktigande samarbete med samtliga inblandade, positiv särbehandling i de utsatta stadsområdena samt att öka fokus på det som faktiskt fungerar, vilket är en helhetsorienterad kärndrift (Politik for udsatte byområder n/d:5). Informanten berättar att man vill uppnå en jämnare nivå av fysisk- och levnadsstandard runt om i Köpenhamn, och därför måste områden som Sundholm ”lyftas”. Man vill skapa en plats som känns trygg och attraktiv, samtidigt som utvecklingen är hållbar, vilket betyder att även miljöfrågor är centrala i sammanhanget. Jag frågar om de har haft några särskilda målgrupper i åtanke när de har planerat och genomfört projektet, och menar att alla kanske inte har samma syn på vad som är attraktivt eller tryggt. Han svarar att om man tillgodoser de som har högst krav och behov, så tillgodoser man alla.

Då jag frågade vad som skiljer detta från andra områdeløft i Köpenhamn, alltså vad *de* har velat åstadkomma i Sundholm svarar min informant (på svenska) att de har velat ”ge vardagen guldkant”. Att i en liten skala, skapa en trivsamt plats som inte är anonym. Under mina observationer upplevde jag dock Sundholm som relativt anonymt, men som också nämnt i tidigare avsnitt har stor fokus varit på de sociala nätverken och därför är förändringarna inte tydliga för utomstående. Han berättar att man har utgått ifrån människor och deras behov. Tidigare, exempelvis då man arbetade med miljonprogrammen i Sverige, så hade man idéer om att arkitekturen formade människor eller lockade till sig en viss typ. Nu har de istället vänt på det, och låter människor forma arkitekturen. Det är människan som bestämmer vad ”det goda livet” är. För att uppmuntra informanten att utveckla sitt resonemang frågade jag vad som skiljer Sundholms-projektet från exempelvis den mycket kritiserade gentrifiering som tog plats i Vesterbro. Han menar främst att man inte har samma ekonomiska tillgångar i detta projekt, vilket betyder att man inte har haft råd att riva byggnader och bygga nytt, som man gjorde i Vesterbro, men att det kanske har varit en fördel. Återigen belyser han det faktum att man har tagit människor i fokus, att de har konstruerat platser med hjälp av boende i området, samtidigt som de har förankrat projekten genom att etablera sociala nätverk som kan fortsätta att driva projekten efter att kommunen har gjort sitt. Det är dock svårt att veta om områdeløftet verkligen har varit lyckat i dagsläget, det kan man först utvärdera om 15 – 20 år menar han.

Jag frågar sedan vad det är de faktiskt har gjort, alltså hur de har förändrat Sundholm. Här förklarar informanten att det just har handlat om att etablera sociala nätverk, att jag under mina observationer inte kommer kunna se och förstå skillnaden utan att prata med folk (vilket det tyvärr inte riktigt fanns utrymme för i

min undersökning). Det finns 21 stycken mindre konstverk placerade runt om i Sundholm, och tanken är att sökandet efter dessa blir en slags ”upptäckelseresa”. Vidare har man också gjort om 8 hörn till ”urbana vardagsrum”, alltså sittplatser och i ett litet bord eller liknande, för att öka trivseln. Informanten menar att man har velat skapa privata platser i det offentliga, och att detta kommer att uppmuntra interaktion mellan människor. De har försökt förvandla icke-platser till platser.

Samtalet leds sedan in på public-private partnerships, eftersom det är en av grundvalarna i områdelöfts-konceptet. Det har varit aktuellt även i Sundholmslöftet, och min informant ger mig några exempel på projekt där privata- och välgörenhetsorganisationer har samarbetat med kommunen för att uppgradera området, bland annat två parker. Informanten menar att det kanske inte är public-private partnerships i den traditionella bemärkelsen men att det är ett viktigt verktyg för att verkligen förankra projekten, då de organisationer eller aktörer man samarbetar med kommer finnas kvar för att ta hand om det man, tillsammans med kommunen, skapat. Han berättar att han alldeles nyligen har lärt sig att det kallas ”commoning”, det vill säga gemensamma arealer i det offentliga.

Själva processen har varit indelad i tre faser: idé-fasen, ”implementering och drift” och förankring. Respektive fas har varat i två år och varje fas har tilldelats en lokal styrgrupp, med 25 personer i varje grupp, främst medborgare. På så sätt har man säkrat de boendes involvering genom hela processen. Men man har också involverat dem på andra sätt: man har stått på gatan för att fånga pendlare, man har kommit till skolorna och gjort konstprojekt med skolbarnen, man har besökt ”vårdshus” (mer än sorts bar) och pratat med gästerna där, med mera. Genom att arbeta brett med medborgarmedverkan hoppas man att alla grupper i samhället ska ha varit delaktiga på något sätt, eller åtminstone haft alla möjligheter att delta. Vidare har styrgruppen, under processens gång byggt upp en kompetens kring planering och Sundholmsprojektet. Medlemmarna har därmed fungerat som ambassadörer. Informanten menar att de har större trovärdighet hos allmänheten. Jag frågade om han tror att involvering av medborgare har ökat legitimiteten i projektet, och han svarade att det är han helt säker på. De har också mottagit nästan uteslutande positiv feedback. Även i utvärderingen av projektet har man inkluderat de boendes perspektiv. Man har syftat till att använda utvärderingen för att skapa bättre nätverk, och på så vis förbättra förståelse för projektet och tillåta de boende att utöva sin nya kompetens.

Sundholm har under en längre tid förknippats med hemlöshet och missbruk, främst på grund av aktivitetscentret. Informanten berättar om ”byhaven”, där man försöker engagera de hemlösa. Efter hand har man bjudit in olika grupper av boende, för att man hoppas att interaktion i byhaven mellan ”vanliga” medborgare och de hemlösa kommer leda till en bättre sammanhållning så att de hemlösa inte betraktas som en stigmatiserad grupp längre. Jag frågade om det inte kan vara så att upprustningen av ett område gör att de hemlösa och missbrukare förlorar sin tillhörighet. Att det område de lever i, inte längre är menat för dem. Informanten svarade att det kan stämma, men att alltid då man renoverar det offentliga rummet kommer någon att känna sig exkluderad. Det betyder inte att man kan låta det förfalla. För att avhjälpa det har man försökt skapa offentliga rum som de kan känna tillhörighet till, så som urbana vardagsrum och byhaven. De har velat visa att även om Sundholm ser annorlunda ut, så är det fortfarande okej att vara hemlös där. Också ifrån denna grupp har man fått positiv respons.

Det är tydligt att man i Sundholmprojektet har utgått mycket ifrån de sociala aspekterna, exempelvis genom att etablera sociala nätverk, etc. Dock måste planering också inkorporera den funktionella aspekten. Man har därför i Sundholm försökt

anpassa funktioner och hur de tar sig form, efter vad det är för liv de boende lever. De har under arbetet förstått att icke-fack folk ofta har relativt konservativa idéer kring hur funktioner ska ta form, och att det då har varit upp till planerarna att bidra med en mer kreativ input som kan inspirera till ett annat liv. Men informanten är noga att återigen framhäva att det handlar om en dialog mellan människor och arkitektur. Jag vill veta vad som har varit mest centralt i deras arbete, det funktionella eller det sociala, denna fråga är central i min studie. Han menar dock att det inte är så att en aspekt har prioriterats över den andra, att det funktionella och sociala är i dialog med varandra. Det handlar om att skapa ett offentligt rum som folk vill leva i.

Amager Fælde Skole har varit initiativtagare och drivande i den omvandling av deras skolgård som ska vara klar nästa sommar, men med stöd från Københavns Kommune. Såväl elever, som lärare och föräldragrupper har varit aktiva genom hela processen. Men eftersom skolgården är tänkt att också vara tillgänglig för allmänheten och fylla funktion som ett rekreativt område, har kommunen agerat motpol för att se till att den nya skolgården inte endast tillgodoser barnens och deras utbildnings behov. Även i detta projekt har man haft som målsättning att inkorporera ett visst miljötanke, så som hänsyn till biodiversitet och liknande.

4.3. Intervju 2: Socialpedagog aktivitetscentret Sundholm

Min andra informant är socialpedagog på Sundholms aktivitetscenter och hans arbetsuppgifter involverar omhändertagande av de aktiva, det vill säga hemlösa och missbrukare, i ”byhaven”. Intervjun utfördes i ett litet arbetsskjul, i ett hörn av trädgården. Under intervjun var jag tvungen att göra några pauser i inspelningen eftersom en av de aktiva kom in och letade efter verktyg. Jag valde att inte spela in detta av etiska skäl. Även andra boende i området besöker trädgården: grannar, äldre, barn i dagis- och skolåldern (men helst inte övre skolåldern då de aktiva är obekväma med dessa besök), etc.

Aktivitetscentret erbjuder bland annat även möjlighet att tvätta sig och sina kläder. De har ett nattcafé som är öppet mellan 21:00 och 14:00, men man hoppas kunna utöka öppettiderna så att det kan vara öppet dygnet runt, eftersom det finns ett behov av detta. De som söker sig till aktivitetscentret blir också erbjudna medicinsk vård eller psykiatrisk behandling om de är i behov av detta. De har totalt sett nio verkstäder, bland annat cykelverkstad, en verkstad för handarbete, de som arbetar i nattcaféet, med mera. För att bli inskriven i det så kallade beskæftigelsen måste man vara psykiskt sjuk, hemlös och aktivt missbrukande. Aktivitetscentret kan vara en början till att förändra sitt liv om man har hamnat i en livssituation av hemlöshet och missbruk. De skapar relationer till andra människor, som kan hjälpa de med att få bostad, kontanthjälp, få ett nytt cpr-nummer, (Centrale Person Register) med mera. Vissa har inte varit i kontakt med hälsoväsendet i mer än 20 år, och det kan de också få hjälp med.

Min informant berättar att han ofta börjar sin dag med att väcka och prata lite med de som har sovit i området under natten. För att få lov att stanna måste de vara kommunicerbara och villiga att vara i kontakt med min informant. Om de inte godtar detta kontaktas polisen och de blir bortkörda från området. Därefter letar man igenom trädgården efter kanyler, och för att säkra området för barn och övriga besökare. Han har uppmärksammat att de hemlösa kommer som i vågor, men han vet inte varför det är så. De som kommer är allt från alkoholister till olika sorters drogmissbrukare, hasch, piller och så vidare. Genomsnittligt har de tre till sex aktiva i

trädgården åt gången, och enligt min informant föredrar de att inte ha fler, eftersom dessa människor kräver mycket kontakt en-och-en. Han berättar att de aktiva tillåts upprätthålla sitt missbruk under tiden de är anknutna till aktivitetscentret, så länge de kan fungera och samarbeta med andra. Man har märkt att de hemlösa tenderar att minska sitt missbruk under den tid de är aktiva i trädgården. De är fortfarande ganska mycket fest i området om nätterna, men de respekterar trädgården, det känner ansvar för den eftersom de är delaktiga i arbetet.

De övriga medborgarna använder platsen som ett vanligt parkområde. Det är viktigt eftersom detta stödjer integration mellan hemlösa och övriga medborgare i Sundholm, men min informant menar också att det hjälper till att bevara trädgården. De som är involverade, eller känner någon som är det, känner en ansvarskänsla och på så sätt kan man minska skadegörelse och liknande. Vid tiden för min intervju (i december) säljer de hemlösa julgranar, och under hela året kan boende i området komma till trädgården och få en "växt-låda", alltså lite som en kolonilott i mikroformat. Övrig skörd, som bär och andra mjuka grönsaker och frukter äter de hemlösa, medan morötter och andra hårdare grönsaker går till nattcaféets kök, eftersom majoriteten av de hemlösa som kommer har mycket dåliga tänder.

I början var trädgården endast till för hemlösa och missbrukare, men från och med i år har man framgångsrikt inkommerat andra grupper i området, som exempelvis gruppen med pakistanska kvinnor. Detta tack vare nätverkets utbredning. Ofta är de aktiva i trädgården mycket glada över att få besök, särskilt av mindre barn, berättar min informant. Då städar de upp flaskor och annat skräp, och ser till att de är nyktra för att de inte vill skrämman barnen, och barnen behandlar dem som att de vore vem som helst. Socialpedagogen berättar att de aktiva främst är kvinnor, vilket var överraskande för mig eftersom jag i mina observationer endast noterat män. Många av dem är grönlänningar, vilket man kan se i hela Köpenhamn. Min informant tillägger att just de trivs bäst med att vara utomhus, eftersom det är för hårt för dem att vara inomhus. Han möter även en relativt hög andel danskar, samt några invandare med öst-europeiskt eller afrikanskt ursprung.

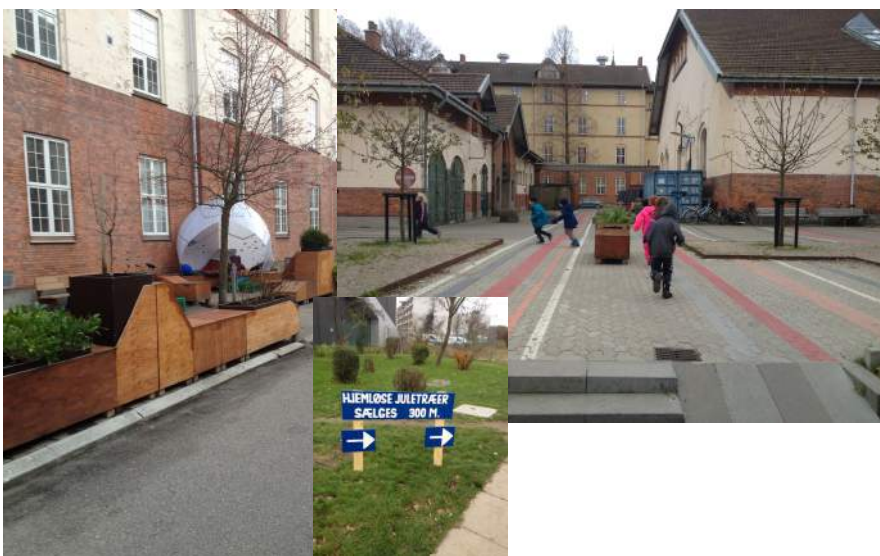
Min informant har uppmärksammat en kraftig ökning av hemlösa illegala immigranter, men menar att det inte riktigt finns någon stark politisk vilja i Danmark att hjälpa denna grupp. Man har genomfört mindre projekt, då man söker upp dem och hjälper dem ordna med hemresa. I övrigt tror han att det finns ett tämligen stort fokus på hemlöse-problematiken, både för att folk tycker synd om dem men också för att gruppen är mycket kostsam för samhället. Byhaven har varit ett bra projekt för att förbättra kontakten mellan hemlösa och övriga boende i området. Informanten menar att det har bidragit till att öka tryggheten i området. Vidare berättar han att några av de hemlösa har ställt sig frågande till projektet i stort, alltså vad det ska vara bra för, men att så fort man förklarar för dem varför man vill investera så mycket pengar i att lyfta området istället för att exempelvis bygga nya bostäder så förstår de. Ibland kan man inte fokusera på individen, utan man måste ha ett större perspektiv för att fler ska få det bättre, berättar informanten. Områdeliftet är inte menat att skrämman bort de hemlösa, utan skapa ett tryggare offentligt rum för alla. Jag frågar om det inte kan vara så att upprustningen av området ändå leder till att de inte känner att det nya Sundholm inte är menat för dem, men informanten menar istället att de hemlösa faktiskt söker sig till personalen på aktivitetscentret, att de vill ha någon som håller ett öga på dem. Om de håller på med försäljning och andra olagliga aktiviteter gör de det i det dolda, annars verkar de uppskatta stödet. På frågan om en upprustning av området inte bara förflyttar problemen någon annanstans, svarar informanten att det antagligen är fallet. Men integreringen av dem i projektet är meningsfull då det motverkar att de känner sig utstötta. På våren

planterar man blommor och så vidare runt omkring aktivitetscentrets område, och liknande initiativ gör att de hemlösa förstår att områdellyftet inte endast är menat för övriga invånare, men också för dem.

Amager Fælde Skole ligger precis bredvid aktivitetscentret, och jag undrade om det inte kan resultera i att hemlösa söker sig dit när det blir tillgängligt för allmänheten. Min informant menar att det kan vara så, men de skulle inte trivas där under dagtid då det är barn där. Jag frågade hur det skulle bli med använda sprutor och så vidare, om de hemlösa använder skolgården under natten, sådant som de varje morgon städar upp i byhaven, men det kunde han tyvärr inte svara på. Han berättar att det har planerats ett mobile drughouse, och att det redan finns ett på Vesterbro. Det kan kanske vara lösningen på problemet med använda kanyler och sprutor på marken. I mina ögon verkar detta vara en mycket liberal syn på droganvändning, och att det skulle kunna ses som möjliggörande. Informanten menar att det är ett bättre alternativ, att dessa initiativ faktiskt räddar människors liv. Det är också en anledning till att övriga boende i området accepterar hur man behandlar missbruksproblematiken.

Som nämnt i tidigare avsnitt har stort fokus i områdellyftet varit på medborgarmedverkan, och genom en öppen dialog har samtliga parter bättre förståelse för varandra. Informanten påpekar också att det är många invånare i Sundholm som är socialt utsatta på något sätt, att problematiken kanske uppstår när nya flyttar in till område, som inte förstår kulturen. Han fungerar själv som en representant för hemlösa och missbrukare och har varit delaktig genom hela projektet, och hans roll har också varit att medla mellan olika parter intressen, samt förklara den ena partens situation för den andra. Han tror dock absolut att det kan finnas en spänning eller intressekonflikt kring hur och för vem man skapar och förändrar det offentliga rummet.

I likhet med min första informant är han övertygad om att projektets framgång är avhängigt av hur väl förankrat det är hos allmänheten, de som har medverkat under projektets gång, att boende kan känna tillhörighet och ansvarskänsla, samt att det finns de som kan fortsätta driva projektet. Även om det finns bland andra, vissa mindre konstprojekt, som inte varit fullkomligt lyckade, så ser min informant områdellyftet i Sundholm som framgångsrikt. Han anser att det har varit en positiv förändring för området för såväl hemlösa och missbrukare som övriga boende.

Figur 4.2: Aktivitetscentret Sundholm, och urbana möbler på området. Källa: från fältstudie

5. Analys

Följande kapitel ämnar hantera de undersökningsfrågor som introducerades i kapitel 2. Hanteringen av den första frågan är mer deskriptiv och tar utgångspunkt i relevant teori och annan hithörande information om områdelöft. Besvarandet av de två andra frågorna är mer inriktat på det empiriska materialet, då de berör specifikt området Sundholm, men också med stöd av teori, samt resultat av föregående fråga. Den avslutande frågan har mer diskuterande än redogörande karaktär, eftersom frågans formulering kräver ett nyanserat förhållningssätt.

5.1. Vad är områdelöftet?

Redan under 1970-talet började man arbeta med initiativ som fokuserade på sanering i de större städerna, det vill säga förnyelse av nedslitna fastigheter för att förbättra levnadsstandarden samt att skapa ljusare och luftigare boendestrukturer. Under 1990-talet inledde man mer helhetsorienterade försök till stadsförnyelse. På danska har man myntat begreppet ”områdelöft”; en sammansättning av kvarterlöft och områdeförnyelse. Insatserna är inriktade på avgränsade kvarter eller mindre områden med ett vitt spektra av problem och övriga bristfälligheter, som kriminalitet och allmän försummelse (Skibsted 2010:16).

Kvarterlöftet var ett tioårigt projekt som introducerades 1997, i form av tolv projekt runt om i Danmark, vilket berörde cirka 120 000 människor. Det ett holistiskt initiativ, som var baserat på medborgardeltagande och public-private partnerships. Det syftade till att lyfta missgynnade områden (Ministeriet for flygtninge, invandrere og integration 2007:5). Finansieringen kom till stor del från statliga fonder som var öronmärkta för dessa projekt. Även kommunerna bidrog med investeringar och var aktivt involverade i realiseringen av kvarterlöften (ibid:9). Målet var att stoppa en pågående trend, som rörde sig mot getto-isering. De områden man riktade in sig på var karakteriserade av hög arbetslöshet, kriminalitet och missbruk. Områdena var ekonomiskt, socialt och fysiskt isolerade.

Danmark har inte segregerade områden på samma sätt som exempelvis USA, bland annat på grund av deras välfärdssystem. Dock kan försummade områden eller områden med en obalans i den sociala och etniska kompositionen förlora status och därmed få en ganska dålig image, om man inte inför åtgärder. Konsekvensen är att mer bemedlade invånare lämnar området, avfärdar lokala skolor, och att det görs mindre investeringar. Resultatet av detta är att området i fråga förlorar sammanhållning och kontext (ibid:35). Två typiska typer av problemområden har identifierats: de som har en hög andel boende med icke-västerländskt ursprung, samt stora ”non-profit housing”-komplex från 1960 – 1980-talet (ibid:9).

Konceptet områdelöft har nu blivit mainstream och nästan standard i de flesta stadsförnyelse projekt. Det är det dominerande paradigmet vid urbant politisk ingripande. Områdelöft baseras på involveringen av lokala krafter och får spela en viktig roll, särskilt vid formulerandet av planer för utveckling av grannskap/områden och till viss del också implementeringen av den. Projekten lägger särskild betoning på att utveckla en positiv rumslig identitet och att skapa blandade grannskap (ibid:45).

I flera av dessa projekt har planerna för upprustningen av områden utformats i ett samarbete mellan experter och boende. Man kan dela upp den nytta man finner med medborgardeltagande i fyra motiv: det är utbildande och demokratiskt, det ökar effektiviteten eftersom man kan göra ”rätt” från början, eftersom man inte behöver göra om det som allmänheten inte uppskattar, samt slutligen den sociala

komponenten, alltså som en del av en kartläggning av relevanta faktorer. Exempel på initiativ är all-aktivitetshus (community centres), fysiska strukturer, gröna projekt, social innovation och jobb-skapande. En utvärdering från 2007 förklarar att det är viktigt att invånarna lägger ner tid och energi i arbetet, då det gör att de känner sig investerade och inkluderade i sitt område. Vidare är det också viktigt att man lever upp till invånarnas förväntningar, och det kräver att man är transparent och inte ger löften man inte kan hålla (ibid:11).

Att inkludera invånare i urban design och stadsförnyelse genom rådgivande processer uppmuntras för att förstärka institutionell legitimitet och socialt ansvar och lärande. Men det kan skilja sig lite mellan vem som deltar, då typen av deltagare är beroende av hur man väljer att inkludera invånarna. Det finns tyvärr en viss tendens att vissa grupper exkluderas, särskilt etniska minoriteter. Majoriteten av deltagarna är vita män från medelklassen. Syftet att inkludera invånare förlorar värde om endast de högre socioekonomiska klasserna är inkluderade, då det riskerar att bli elitiskt. Man kan därför behöva använda olika typer av medborgarmedverkan (ibid:29).

I kvarterlöft-projekten, och även i senare liknande initiativ, har man provat många olika strategier för att involvera invånarna och göra det attraktivt att delta. Man har insett att det är svårt att nå alla grupper i samhället, särskilt immigranter med icke-västerländsk härkomst. De kan vara motvilliga att delta på traditionella sätt, det kan därför krävas alternativa metoder för att de ska känna sig bekväma (ibid:11). Områdelöftet är grundat på de boendes involvering och engagemang, och deras önskningar och förutsättningar har stor inverkan på hur projektet sedan utvecklar sig. Ett exempel på detta är medborgardialog, att möta de boende på neutral nivå, och ta till sig och använda sig av deras perspektiv i planering, samt förklara syftet med projektet, hur man har tänkt sig att det ska realiseras och varför (se 3.3.2). Det sociala perspektivet är alltså centralt, och lokala aktörer som kan vara drivande eftersöks aktivt för att styrka känslan av ägandeskap och engagemang till området. De boendes aktiva deltagande gör att projekten förankras i området och därmed lever projektens verkningar kvar efter att det har avslutats (Skibsted 2010:16).

I de flesta fall har kommunen etablerat en styrkommitté eller sekretariat samt projektledare för att försäkra sig om att invånardeltagande och koordination av projektet. Anledningen till detta är att de lokala krafterna behöver stöd, kunskap och erfarenhet från kommunen för att idéer och planer ska drivas igenom. Projekten kräver stöd och engagemang från olika avdelningar inom kommunen, så därför krävs en del samarbete mellan dessa (cross-sector coordination) (se 3.2). Man har etablerat ”cross-sector bodies” för att möjliggöra och underlätta dessa samarbeten. Den holistiska aspekten, som nämndes inledningsvis av detta kapitel, fann man vara svåråtkomlig under kvarterlöft-projekten då administrationen inte var van att arbeta så pass nära tillsammans, även om man ansåg att det var ett framgångsrikt koncept. Detta koncept har nu utvecklats och spridit sig, och har nu en central plats i de flesta stadsutvecklingsprojekt i Danmark, särskilt områdelöften (Ministeriet for flygtninge, invandrere og integration 2007:18).

Erfarenhet av områdelöften visar att inkluderingen av invånare kan öka välbefinnande och välfärd, och man kan därmed uppnå bättre resultat. Lokal kunskap kan bidra med att kvalificera och rikta in välfärdstjänster till de boende (se 3.3). Strategin för att öka integrationen är en trestegsprocess, där stegen är konsekutiva och överlappar och aktiviteterna är riktade till de olika stegen oavsett hur långt de boende har kommit i integrationsprocessen. Det första steget är deltagande, det andra interaktion och det tredje är integration. Deltagande betyder att invånaren är närvarande i det offentliga rummet. Betydelsen av deltagande är att någon kommer lyssna till invånaren, att man får en röst, och att denne blir hörd. Att invånarna

arbetar tillsammans resulterar i att de lär känna varandra, slutresultaten får mer värde eftersom de själv har varit aktiva i att skapa det, framgången av till synes små framgångar kan limma ihop vad som annars skulle vara ett trasigt samhälle (ibid:40).

Det man har lärt sig från områdelöftet är att för att initiativen och projekten ska vara framgångsrika måste man: 1) identifiera rätt nivå av planering, 2) projekten måste, som en följd av sin natur, summera befolkningens intressen i området i fråga, men det måste också finnas mycket utrymme för individualitet, 3) projekt måste visa att det finns många resurser i området och kreativitet när olika resurser kombineras, 4) politiskt deltagande kan medföra en känsla av bemyndigande, vilket kan leda till nya möjligheter för ansvarstagande politiskt uppförande (ibid:46). För att nå lyckade resultat måste initiativen dessutom ha ett visst omfång. Initiativen måste vara vitt omfattande, då isolerade fysiska och sociala försök inte kommer ha någon bestående effekt. Slutligen måste initiativen också vara långsiktiga, eftersom de förändringar man söker är för stora för att de ska kunna göras på kort sikt (ibid:51).

De egenskaper som beskrivits i detta avsnitt, i relation till områdelöftet, kan liknas vid de typiska dragen för gentrifiering. Social blandning, upprustning av ett område, fysiskt såväl som socialt är exempel på detta. Jag vill hävda att områdelöftet som stadsutvecklingsstrategi tar sin utgångspunkt i liknande tankar som gentrifiering. Det som (förhoppningsvis) skiljer dem åt är man har i områdelöftet aktivt försökt undvika bortträngning av de ursprungliga boende i de områden som ”lyfts”, genom att involvera de ursprungliga invånarna genom hela processen. Vidare har man varit mer fokuserad på att utnyttja potentialen i respektive område inom områdelöftet, medan i fallet gentrifiering av exempelvis Vesterbro verkar incitamenten varit främst ekonomiskt drivna. I fallet Vesterbro (se 3.1.3.) hade man också för avsikt att ta hänsyn till sociala aspekter, men författarna Larsen och Lund Hansen ställer sig skeptiska till om det verkligen var fallet. Skillnaden mellan gentrifiering och områdelöftet är att den senare visar tendenser på utveckling från government till governance (se 3.2.), det vill säga en decentralisering av makt (den lokala styrgruppen), samarbete mellan olika instanser inom den offentliga sektorn, public-private partnerships, olika typer av aktörer som engagerar sig, samarbete, nätverksfokuserade strukturer, med mera. Dessutom har områdelöften lagt stor vikt i att förankra projekten i respektive området, för att de förändringar (och förbättringar) som genomförts ska vara bestående, även efter att själva projektet avslutats, återigen genom involvering av medborgare, lokala aktörer och intressenter, samt etableringen av sociala nätverk (se 3.3.). Min slutsats är alltså att det finns liknande tendenser mellan gentrifiering och områdelöftet som behöver uppmärksammas, men att det som skiljer dessa stadsutvecklingsstrategier åt, kan vara de aspekter som avgör huruvida initiativen kan anses lyckade eller ej.

5.2. Hur har områdelöftet realiserats i Sundholm?

Projektperioden för områdelöftet i Sundholm var mellan 2008 och 2014. Bortsett från ombyggnaden av Amager Fælde Skoles skolgård, som färdigställs sommaren 2015, har man slutfört projektet. Under perioden har man genomfört cirka 250 olika projekt (Nyt fra Sundholmskvarterets 2014:8f). Med referens till föregående avsnitt, beskrivs nedan realiseringen av områdelöftet genom att hantera: genomförandet, några relevanta återkommande teman för projekten, samt några exempel för att illustrera föregående.

Figur 5.1: Luftfoto av Sundholmsvejkvarteret. Fotograferat i nordlig riktning. I bakgrunden ses Christianshavn och City. Källa: Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning 2008

De sex år som projektet pågick var uppdelat i tre faser: idé-fasen, ”implementering och drift” och förankring. Inför varje fas tillsattes en ny styrgrupp och respektive styrgrupp fick sedan sitta i två år. Styrgruppen skulle bland annat fungera som en slags mellanhand mellan politiker och planerare och resten av medborgarna. Vidare förklarade projektchefen att styrgruppens medlemmar fick en slags funktion som ambassadörer för områdeløft-projektet. Detta var mycket positivt, menade han, eftersom övriga boende fick tillgång till information på ett tillgängligt och förtroendeingivande sätt, då folk alltid har större tilltro till sina jämlingar. Då jag frågade hur de valt ut medlemmarna i styrgruppen, svarade han att det inte hade varit något problem, utan att de som ansökt har fått vara med (se 4.2., de Liefde m.fl. 2012:11). Övriga försök att nå ut till allmänheten genom kommunikationsverktyg som Facebook, events, kontakt med de lokala tidningarna med mera (ibid:11). Men de Liefde m.fl. (2012) fann i sin undersökning om medborgardeltagande i Sundholm att detta inte verkar stämma överens med allmänhetens uppfattning. Både att majoriteten av de boende i Sundholm inte var tillräckligt väl informerade om projektet i fråga, samt att de som ingick i styrgruppen valdes med hänsyn till kvaliteten och kvantiteten på deras kopplingar till områdeløftet (s.66).

Visionen för projektet var att skapa ett grönt område med mycket liv och rörelse, som är tilltalande för alla (Sektretariatet Sundholmsvej Områdeløft 2009:7). Projektchefen för områdeløftet förklarade att man har strävat efter att skapa ”ett ställe som är tryggt, mer attraktivt – alltså ett ställe som de boende kan vara stolta över och som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart” (se 4.2). Den miljömässiga dimensionen syftar på närhet till naturen, de boendes hälsa och klimatfrågor. Den sociala fokuserar på kultur, utbildning och relationer mellan människor, och den ekonomiska handlar om att utnyttja resurser varsamt, samt skapa arbetsplatser och överskott till framtida investeringar (ibid:16).

I visionen uttalar man också att man eftersträvar att vara ett ”kvarter med breda skuldror”. Med det menar man att Sundholm ska vara ett område där man är stolta över sina olikheter, att man tror på öppenhet, mångfald och förståelse eftersom det är vägen till ett tryggt liv, nära varandra. Vidare hoppas man också genom att etablera sociala nätverk och andra initiativ kunna föra de boende närmare varandra och på så

sätt skapa ett mer sammanhängande område (ibid:20). Då man utvärderat områdelöftet har det exempelvis framkommit att det har:

”bidraget til at forbinde flere forskellige borgergrupper i området. Det arbejde, der har været med at åbne Sundholm [aktivitetscentret], som ligger centralt i området og huser flere hjemløseinstitutioner, har spillet en særlig rolle for flere beboere. De føler sig nu mere trygge og nyder at gå igennem området. Der er et klart fokus på, at forskellighed er en styrke i arbejdet med at skabe bedre byrum for alle. Når alle befolkningsgrupper, også de skæve eksistenser, inkorporeres i byudviklingen, skaber det gensidigt ansvar, nedbryder fordomme og skaber et kvarter med en stærk gensidig forståelse og sammenhængskraft”. (Fortællinger fra et områdeløft 2014:28)

Detta är ett resultat av WiMBY. Sundholm ska ha en inbjudande karaktär, i syfte av diversifiering och interaktion mellan olika grupper (se 3.4). Denna attityd är förutsättningen för förhindrandet av bortträngning av de ursprungliga invånarna, särskilt marginaliserade grupper, vilka utgör en stor andel just i Sundholm, och därmed undvika de negativa konsekvenser som förknippas med gentrifiering (se 3.1.). Ett exempel på ett sådant initiativ är de alternativa urbana möbler som nu står på aktivitetscentrets område. Denna insats är ett bevis på en välkomnande atmosfär i området då man skapat ett rum för de hemlösa, en grupp som annars tenderar att vara mindre önskvärda. Ett exempel på det motsatta är parkbänkar som är byggda på ett sätt som gör att man inte kan sova på dem.

Man har arbetat med såväl fysiska som sociala initiativ men, nu i slutfasen av projektet, har man konstaterat att särskilt de sociala har varit framgångsrika. Områdelöftet är baserat på de boende i området och därför är den sociala aspekten i utvecklingen av projektet av avgörande betydelse. Förutom sociala nätverk, har man även ägnat en del av initiativen åt att skapa naturliga mötesplatser i området. Det är allt från mer aktivitetsfokuserade platser som byhaven till urbana vardagsrum, det vill säga 8 olika hörn runt om i Sundholm, med ett litet bord och sittplatser. Det sistnämnda är ett försök till att skapa semi-privata platser (se 4.2).

Ett annat exempel på hur den sociala aspekten har genomsyrat projektet är de boendes, lokala aktörers och intressenters deltagande. Som beskrivet tidigare är detta ett tecken på det skifte från government till governance som presenterades i teori-kapitlet (se 3.2): det är en mer horisontell driven utveckling, som är trodd att förankra projektets insatser i området, i ett längre perspektiv.

Vidare gör medborgardeltagande processen mer öppen och demokratisk, man kan undvika att behöva revidera tidigare planer om de boende har varit involverade från en tidig fas i projektet, samt att det styrker den sociala aspekten då de inblandade kan knyta an till varandra genom exempelvis olika nätverk och byggandet av ett socialt kapital. Enligt de Liefde m.fl. (2012) undersökning är deltagandet lågt i Sundholm trots flertalet möjligheter att delta. Det kan leda till ett naturligt ifrågasättande av projektets legitimitet, som är menat att vara drivet av de boende. Författarna hävdar att det beror på brist av engagemang och tid hos de boende (s.1). Engagemang och medverkan från de boende bygger en känsla av ägandeskap och bemyndigande, då man kan se vad man har varit delaktig i att åstadkomma. Det kan dessutom bidra till att bekräfta av individens demokratiska rättigheter, vilket leder till en starkare ansvarskänsla och gemenskap i området. Denna känsla av påverkan och bemyndigande förstärker självkänslan hos de involverade (se 3.3.1, Fortællinger fra et områdeløft 2014:46-49).

De boendes önsningar, idéer och förbehåll har alltså stor inverkan i utvecklingen, och lokala krafter är aktivt involverade i projektets alla faser, inte

endast i form av styrgruppen (beskriven tidigare i detta avsnitt), utan också genom andra former av medborgarmedverkan, exempelvis medborgardialog och workshops. I projektets första fas lade man kraft på att synliggöra områdets många resurser och utnyttja dessa. Det har genom hela processen varit viktigt att skapa dialog mellan olika aktörer i Sundholm. Man har bjudit in till temagrupp-möten, ”skraldedag” och rundvisningar, med mera (Kvarterplan Sundholmsvej Områdelöft 2009:8f). Projektchefen (se 4.2) berättade att man också sett till att vara tillgängliga, och söka dialog med invånarna, på olika sätt. Man har varit på skolor och gjort konstprojekt med barnen, man har stått på gatan för att fånga pendlare som kanske inte tar sig tid att gå på formella möten samt brett ut kartor på biljardbord på det lokala värdshuset, för att de som går på värdshus kanske inte vill vara del av styrgruppen. Olika former av workshops har varit ett betydande forum för att involvera invånarna och säkra deras inflytande på utvecklingen av området. Ett återkommande ämne i detta forum har varit att skapa mötesplatser i området: unga vill ha en plats att ”hänga”, de hemlösa har behov av mer privata platser i det offentliga rummet, eftersom det är där de spenderar den största delen av sin tid, etc. Målet var att Sundholm skulle kunna bli ett levande område med mycket människor i rörelse, och inte endast för att de är på väg någonstans. (Skibstedt 2010:74). Men under mina observationer uppfattade jag inte att detta mål har uppnåtts. Gatorna var relativt tomma på folk, bortsett från den större gatan Amagerbrogade som är kantad butiker, och jag ingavs inte av en särskilt gemytlig känsla när jag vandrade runt i området (se 4.1).

En stor del av de sociala initiativen har varit i form av nätverk, så att projektets resultat ska kunna förankras och bibehållas, samt utvecklas (Fortællinger fra et områdeløft 2014:4). Som nämnt ovan kan etableringen av sociala nätverk leda till utveckling av socialt kapital, vilket sker antingen i ökad kontakt i täta relationer, exempelvis mellan grannar, i etableringen av relationer mellan grupper eller existerande nätverk eller i överskridandet av horisontala linjer för att skapa kontakt mellan nätverk och politiker (Fortællinger fra et områdeløft 2014:7, 12). Flera av deltagarna har påpekat att deras medverkan har gett dem större kännedom om det politiska systemet, och att de har uppskattat samarbetet med deras lokalpolitiker. Att arbeta aktivt med att bygga broar mellan boende och lokala politiker i lokal stadsutveckling bidragit till att stärka det demokratiska deltagandet, samt de lokala projekten och institutionerna (ibid:24). Nätverken har även arbetat med att etablera horisontella partnerskap mellan organisationer, institutioner och andra lokala aktörer, vilket har visat sig vara ett bra verktyg för att skapa en hållbar utveckling i lokalområdet. Denna typ av partnerskap underbygger en gemensam utveckling, samtidigt som det styrker enskilda organisationer och lokala institutioner. De lokala aktörerna som ingått i horisontella partnerskap har erfårit att boende i området har uppmärksammat deras aktiviteter, och de möjligheter som finns att engagera sig och verka i lokalområdet (Sektretariatet Sundholmsvej Områdeløft 2009:16f).

Detta avsnitt har fokuserat mycket kring den sociala aspekten i Sundholms områdeløft, eftersom man har i projektet behandlat detta som en ytterst central aspekt. De Liefde m.fl. (2012) menar att den medborgarmedverkan man värdesätter, inte har varit så påtagande och framgångsrik som olika utvärderingar av projektet vill få det att verka. Deras undersökning visar på en paradox mellan teorier om deltagande (som appliceras i Sundholm) och de faktiska resultaten. De påstår att de boende inte har varit tillräckligt informerade. Drygt hälften av deras respondenter i en enkätundersökning påstod att de var medvetna om områdeløftet, och endast en fjärdedel av dessa hade medverkat på något sätt (s.58). Projektchefen berättade att det kan vara svårt att engagera människor, då de flesta har fullt upp med sina egna liv, och det måste finnas något incitament för dem att delta (se 4.2). Han informerade

mig om att det har funnits goda möjligheter att delta för alla som kan tänkas ha något intresse, men de Liefde m.fl. (2012) hävdar att enligt deras undersökning, stämmer inte detta då olika människor har olika möjlighet att delta, eftersom alla inte söker sig till den mer formella typen av forum. De analyserade kompositionen av styrgruppen och kom fram till att det inte är en representation av de olika grupper som lever och verkar i Sundholm, och därför är inte styrgruppen en reflektion av dem. Det verkar som att grupper av lägre socio-ekonomisk status är (om än inte uttalat) exkluderade från processen (ibid:60). Socialpedagogen jag intervjuade menar att de hemlösa har påverkat projektet, genom honom, då han framfört deras perspektiv och önskemål under olika möten, etc. Han hävdar också att de flesta ställer sig positiva till de förändringar man genomfört runt om i Sundholm, när man väl förklarat för dem varför man har gjort dem. Vidare menar de Liefde m.fl. (2012) att de boendes medverkan har genererat endast oansenliga resultat som en följd av brist på makt, vilket tyder på att den hierarkiska strukturen är mer vertikal än vad man ger sken av (ibid:59). Anledningen till att boende inte känt sig motiverade att delta beror inte endast på att de inte känner att de har haft tid, utan också att de ifrågasätter vikten av deras medverkan (ibid:63), alltså: gör medverkan verkligen någon skillnad?

Figure 5.2: Mer av Sundholm. Källa: från fältstudie.

5.3. I vilken mån finns det spänningar mellan sociala och funktionella aspekter i stadsutveckling, i fallet Sundholm, och hur ser de i så fall ut?

Följande avsnitt ämnar besvara den avslutande undersökningsfrågan, med referens till de föregående två avsnitten i detta kapitel. Inledningsvis lyfts de funktionella och sociala aspekterna i Sundholm, samt en förklaring om hur de står i förhållande till varandra. I områdeslöftet har man tillämpat mixed use(rs) of space, och jag tror att de platser där detta initiativ har implementerats kan vara arenor för potentiella spänningar mellan sociala och funktionella aspekter. Två utmärkande exempel som i denna analys får illustrera detta är: byhaven som är knuten till aktivitetscentret Sundholm och Amager Fælde Skoles skolgård.

Skibstedt (2010) bygger sin analys på två olika riktningar: en social och en fysisk. För att skapa ett underlag för liv och mötesplatser i Sundholm är det viktigt att undersöka det sociala och fysiska sammanhanget i området. Den sociala riktningen innefattar människor, relationer mellan dem och i förlängningen medborgarmedverkan. Den fysiska riktningen handlar mer områdets kontext och sammanhang, fysiska kännetecken och strukturer, gröna områden, olika aktiviteter i området, och liknande. Jag menar att Skibstedts tanke om social riktning överensstämmer med min tanke om en social aspekt. Även om det fysiska spåret inte kan direkt översättas till min föreställning om den funktionella aspekten, vill jag absolut hävda att de är närliggande och fungerar som ett bra förklaringsverktyg i sammanhanget. Tillsammans utgör dessa riktningar vad som Sundholm är, för stadsutveckling.

Med hänvisning till detta är det relevant att återknyta till Harveys (2011) tankar kring det absoluta och det relationella rummet. För att göra en enklare distinktion kan man se det absoluta rummet som yta. Det relationella synsättet ser till ”rum” i ordets mer abstrakta mening. I hantering av den funktionella aspekten behandlar man alltså rummet som en objektiv absolut yta. Om vi istället ser till den sociala aspekten ser vi till det relationella ”rummet”, i ordets mer abstrakta bemärkelse (se 1.5). Inom planering krävs det att man antar det absoluta synsättet såväl som det relativa, som är beroende av relationer och makt. Harvey hävdar att tids- och rumsbegreppen står i dialektisk spänning.

Projektchefen förklarade för mig under vårt möte att man har antagit, vad han kallade en ”bylivsplan”, istället för en ”byrumsplan” som man vanligtvis arbetar med inom stadsutveckling. Med menar han att man har tagit utgångspunkt i människor, och att arkitektur och funktion får följa livet. Förr så ville man skapa ett gott liv genom arkitektur och funktioner i det offentliga rummet, men nu har man istället gjort tvärtom. I utvecklingen har man arbetat med att förändra de fysiska strukturerna för att skapa ett mer attraktivt, tryggare område, men man har också sört för att det är en förening eller nätverk som kan fortsätta driva verksamheten. Under intervjun uppfattar jag det som att min informant inte ser att det finns några direkta spänningar mellan funktion och sociala strukturer, utan att dessa har fått utvecklas i dialog med varandra. Som nämnt i tidigare avsnitt har man i områdelöftet tillskrivit den sociala aspekten ett högt värde. Men trots det kan man inte säga att det ena prioriteras framför det andra, enligt projektchefen. Han anser att det kan finnas vissa motsättningar mellan olika samhällsgrupper i Sundholm, samt att vissa ställer sig skeptiska till förändringen av Sundholm. Man har försökt hantera det motståndet genom medborgardialog: genom att lyssna till medborgarna och förklara varför man gör som man gör. Den respons man har fått har därmed varit till största del positiv. När man rustar upp det offentliga rummet, så kommer det alltid vara några som upplever det som en exkludering. ”The mad and the bad” som projektchefen kallar

dem, exempelvis haschhandlare, hemlösa eller missbrukare. Detta eftersom det nu blir synliga för den övriga allmänheten. Men för att avhjälpa detta har man försökt skapa rum som tillåter att, om inte vara haschhandlare, så åtminstone hemlös (se 4.2).

Min andra informant, socialpedagogen på aktivitetscentret Sundholm, arbetar nära hemlösa och missbrukare dagligen. Om man antar en cynisk utgångspunkt, och bortser från medmänsklighet och människovärde, skulle det vara rationellt att utveckla området på ett sätt som motar bort denna grupp, eftersom deras närvaro förknippas med kriminalitet och en ökad känsla av otrygghet. De går heller inte särskilt väl ihop med ”vanliga” invånare, då deras levnadssätt skiljer sig åt så avsevärt. I Sundholm har man antagit ett annat synsätt och inrättat initiativ som aktivt inkluderar denna grupp (se 3.4). Ett exempel på ett sådant initiativ är byhaven, som är främst riktat till de hemlösa som söker sig till aktivitetscentret, men som också ska verka för att främja relationer mellan dem och övriga boende. Initiativ som dessa, menar han, får de hemlösa att känna att områdelöftet inkluderar dem, och att även de hör till det nya Sundholm. Han tycker att projektet i stort har varit lyckat, även om några av de hemlösa ibland har ifrågasatt en del av initiativen, så som konstprojekt. Informanten hävdar att när han pratar med dem och förklarar varför, så förstår de. Vidare är han enig med projektchefen om att man inte kan låta bli att ta hand om och rusta upp ett område, för att det finns en viss grupp som inte trivs med det.

I de tidigare faserna av byhaven-initiativet var den bara till för de hemlösa. För att undvika potentiella krockar, otrygghet hos de hemlösa eller rent av bortträngning var man noga med att övergången att öppna upp för allmänheten var mjuk. Socialpedagogen berättar exempelvis om en grupp pakistanska kvinnor som kommer dit och bland annat hämtar grönsaker. Han berättar att i år var första gången som projektet med att odla grönsaker i byhaven har varit en succé, då det har varit en hög efterfrågan på grönsaker och man har kunnat leverera till alla. Anledningen är att nätverket nu är tillräckligt brett och allt fungerar på ett bra sätt. Kort sagt hävdar socialpedagogen att byhaven har uppnått några av de mest centrala målen om man ser till den sociala aspekten: boende i Sundholm relaterar till varandra eftersom byhaven blir en gemensam nämnare, där har det ett ömsesidigt intresse. Det gör att besökarna, hemlösa såväl som övriga, visar ansvar och verkar för allas känsla av tillhörighet. De hemlösa festar inte i byhaven, berättar min informant, och när äldre skolbarn kommer dit för att de vill röka hasch eller liknande finns det någon som kör bort dem, ungdomar vandaliserar inte byhaven för att de vet att deras grannes mamma är aktiv där, och så vidare.

Konkret uttryckt är de sociala aspekterna i byhaven-initiativet att öppna upp för etableringen av relationer mellan de hemlösa, andra marginaliserade grupper i Sundholm och övriga invånare i Sundholm, en ökad känsla av inkludering samt en känsla av tillhörighet. Den funktionella aspekten är tvådelad: främst är byhaven en del av aktivitetscentret, och har alltså som primära funktion att aktivera hemlösa och missbrukare (en typ av arbetsplats). Samtidigt har byhaven nu öppnat för allmänheten, som ett grönt rekreationsområde – vilket stödjer den sociala aspekten. En potentiell spänning som kan uppstå i ett projekt som detta är att en plats som är menad att vara ett attraktivt område för allmänheten kanske inte kan uppfylla denna funktion, på grund av användarna eller deras missbruk. Det främsta problemet är inte nödvändigtvis missbrukarna i sig, utan konsekvenserna som deras närvaro innebär: att de attraherar langare som för med sig våld och aggressivitet, att de hemlösa skräpar ner och skadar området. Det kan leda till att övriga invånare i området känner sig, om inte formellt men de facto, exkluderade. Vidare är byhaven en arbetsplats, där ovan nämnda aspekter sannolikt förekommer, det vill säga där tankar om inkludering och tillhörighet faktiskt är verksamma. Men man kan tänka sig att

den trots det har en skadlig effekt på det omkringliggande området, och kanske motverkar inkludering, byggandet av relationer etc. Detta eftersom boende eventuellt inte nyttjar området lika mycket, då de inte vill omge sig med missbruk och denna nyckfulla typ av människor. Således inger byhaven de hemlösa en känsla av tillhörighet, men samtidigt drivs andra människor i området bort, vilket kan innebära att de hemlösa känner tillhörighet till byhaven men inte det omkringliggande området. Folk kanske inte vill att deras barn ska gå i skolan, ett stenkast bort, och andra som inte samtycker med initiativet kan uppvisa en respektlös attityd mot de hemlösa.

Det andra fallet som illustrerar mixed use(rs) of space är Amager Fælde Skole. Projektet som har för avsikt att förvandla skolgården till en "skog". Skolan ligger endast ett stenkast bort från aktivitetscentrets område och byhaven. Projektchefen berättade att man har tänkt sig att även detta ska vara ett grönt rekreationsområde tillgängligt för allmänheten, samtidigt som det också ska vara ett verktyg för undervisning. Skolgården är designad så att alla de aktiva utrymmena är placerade i kanten, så att de blockerar buller från trafik samt som konst när man går förbi. Den inre delen kommer vara mer som en grön tillflykt, rogivande och avkopplande (se 4.2). Skolgårdens funktion är alltså som park eller "skog", samt utrymme som kommer fungera som en aktiv del av undervisningen. Även i detta fall finns det en naturlig primär grupp användare: skolan, men den är som nämnt ovan också tillgänglig för allmänheten. Som jag har förstått det finns inte samma underliggande tankar om inkludering, tillhörighet etc., som i fallet byhaven. Man verkar heller inte ha arbetat med nätverk i samma mån som i föregående exempel. De eventuella spänningar som kan utläsas från detta exempel liknar till viss del de som nämns ovan, främst en motsättning mellan sociala grupper. Effekten av en sådan motsättning kan vara funktionerna inte kan kombineras som planerat. Genom att öppna upp skolgården för allmänheten finns en risk att närvaron av hemlösa ökar. Eftersom den är så nära lokaliserad aktivitetscentret kan man tänka sig att de hemlösa uppsöker skolgården under natten, där de inte störs av personal från aktivitetscentret (vilket de blir i byhaven). Vegetation runt om gör de inre delarna av skolgården relativt skyddad från insyn, vilket gör det till en attraktiv plats för droghandel och andra kriminella uppgörelser, vilket enligt socialpedagogen inte sker på aktivitetscentrets område.

Resonemanget som fördes i föregående avsnitt om hur övriga invånare kan ställa sig skeptiska till närvaron av hemlösa, missbrukare och annat som deras närvaro för med sig är applicerbart även här. I byhaven börjar man morgonen med att städa undan kanyler med mera, men det finns inget nämnt om något sådant nämnt i hänvisning till den nya skolgården. På skolgården skulle konsekvenserna av att barn hittade något sådant vara värre än när de besöker byhaven, eftersom lärare inte håller samma uppsikt där. Även om detta inte blir utfallet kan föräldrars och övriga invånares oro för möjligheten vara tillräcklig för att motverka arbetet att främja den sociala aspekten i Sundholm. Som tidigare nämnt verkar det heller inte finnas sociala nätverk, som i byhaven, som kan verka för den sociala aspekten i det här initiativet.

Figur 5.3: Amager Fælde Skole. Källa: från fältstudie.

En potentiell konsekvens som är värd att lyfta i sammanhanget av mixed use(rs) of space är social mixing, som Lees resonerar kring. Genom att ”lyfta” ett område, attraherar man nya, mer välbärgade invånare, som kanske inte delar samma öppna hållning till denna grupp. Det kan leda till social polarisering i området, en slags lapptäckesstruktur där dessa olika socio-ekonomiska grupper lever sida vid sida men inte interagerar med varandra, och kan därmed inte bygga upp ett socialt kapital. Ett annat alternativ är att man inte tvingar bort de hemlösa med flera, på grund av en förändrad ekonomisk kultur men att kulturen i området istället har ändrats (se 3.1). Min slutsats är att för att initiativ som detta ska kunna fungera måste man bygga relationer mellan olika grupper och mana till integration, genom exempelvis nätverk.

För att se den andra sidan av myntet, så verkar de potentiella negativa konsekvenserna som redogörs för ovan inte vara aktuella i Sundholm. Byhaven, till skillnad från härbärgen och liknande, tjänar ett syfte i området då det också är en trädgård för övriga invånare. Det genererar därmed värde, eftersom folk kan använda den: köpa grönsaker och julgranar etc. Det betyder att man kan skapa mer äkta relationer mellan de hemlösa och det övriga området, det vill säga ett mer jämlikt förhållande. De hemlösa står inte utanför det övriga samhället, de är inte bara någon som vi ger pengar till, utan vi får något i utbyte för pengarna. I så fall betyder det inte endast att de hemlösa får en ökad känsla av tillhörighet, utan att övriga boende också erkänner deras tillhörighet, vilket i sin tur ytterligare ökar känslan av tillhörighet. Följaktligen betraktas de hemlösa inte som hjälplösa som de gör på andra platser, utan som en aktiv del av samhället. Då jag besökte aktivitetscentret en sista gång för att ta lite fler bilder, träffade jag på några hemlösa som ville visa mig var man kunde köpa julgranar. Även om det kan vara alltför starkt uttryckt att hävda att de kände en känsla av stolthet, så verkar det rimligt att deras arbete har lett till att de känner att de bidrar till området.

Projektets vision var att Sundholm skulle bli ett kvarter med ”breda skuldror”, man ville verka för öppenhet, mångfald och skapa en känsla tillhörighet hos de boende – helt enkelt göra Sundholm till en mer trygg och attraktiv plats att leva och verka i.

6. Slutsats

Följande avsnitt ämnar koncist besvara undersökningsfrågorna, med hänvisning till resultaten, i föregående kapitel.

Områdelöftet är en strategi inom dansk stadsförnyelse som är särskilt inriktat på nedgångna områden som ofta förknippas med hög kriminalitet och marginaliserade grupper. Syftet är att ge området en mer positiv identitet samt skapa blandade grannskap. Det kan liknas till gentrifiering, eftersom man de facto renoverar och ”lyfter” ett område, men genomförande av områdelöft-projekten skiljer sig från en typisk gentrifieringsprocess. Medborgardeltagande (exempelvis genom medborgardialog), ett starkt inflytande av lokala krafter och fokus på nätverk är några exempel på utmärkande egenskaper för områdelöftet, och man hoppas att insatser som dessa ska motverka potentiella, negativa konsekvenser som bortträngning eller social polarisering. Involvering av de boende är menat att leda till en förhöjd känsla av ansvar och tillhörighet till området och bemyndigande, samtidigt som det ökar processens legitimitet. Områdelöftets karaktär stämmer väl överens med en mer horisontell styrandestruktur, decentralisering av makt och samarbete mellan olika aktörer vilket förknippas med konceptet governance.

I Sundholm påbörjades områdelöft-processen 2008 och avslutades under 2014. Det tillsattes tre styrgrupper under dessa sex år, och var grupp fick sitta i två år var. Andra former av medborgardeltagande var bland annat olika workshops och konstprojekt, offentliga möten med mera. Man har lagt stor vikt på att etablera sociala nätverk och involvera lokala krafter i Sundholm, så att utvecklingen i lokalområdet ska vara hållbar och projektet förankrat i Sundholm. Under projektperioden har man initierat mer än 250 olika initiativ, i syfte att ”lyfta” Sundholm och göra det till ett mer attraktivt och tryggt område. Projektledningens vision innefattar hållbarhet, i tre dimensioner: miljömässigt, ekonomiskt och socialt, och initiativen har således präglats av detta. En central aspekt i projektet har varit att verka för öppenhet och mångfaldighet, man har därför antagit en WiMBY-attityd. Sundholm ska vara öppet för olika socio-ekonomiska grupper, och nätverk andra initiativ med den sociala aspekten i fokus är ämnade att bygga relationer mellan dessa olika grupper, för att området ska bli sammansvetsat. Hur väl deltagandet av de boende faktiskt har fungerat är dock värt att ifrågasätta, det finns källor som antyder att det finns en brist på både engagemang och möjlighet att påverka i projektet.

Den avslutande frågan behandlar potentiella spänningar mellan de sociala och funktionella aspekterna, inom stadsutveckling, i Sundholm. För att utröna detta har jag fokuserat hanteringen av denna avslutande undersökningsfråga på två exempel av mixed use(rs) of space, då jag ser det som särskilt utsatta områden för nämnda eventuella spänningar. Eftersom denna uppsats är baserad på en kvalitativ fallstudie, kan jag inte dra några generella slutsatser kring realiseringen av områdelöftet, eller kring förhållandet mellan de sociala och funktionella aspekterna. Enligt projektchefen för områdelöftet i Sundholm har man hanterat dessa aspekter genom att låta dem utvecklas i dialog med varandra. De grupper som är mest utsatta i ett projekt som områdelöftet, är antagligen de som har starkare tillhörighet till det gamla Sundholm, det vill säga marginaliserade grupper och mer specifikt i denna studie: hemlösa. Byhaven är ett av ovan nämnda exempel som jag fokuserar på i det avslutande analysavsnittet. Man har etablerat sociala nätverk för att på så sätt bygga relationer mellan dem och övriga invånare, och på så sätt minska risken för social polarisering och bortträngning. Eventuellt kan den liberala syn på missbruk man antagit, samt missbrukarnas närvaro och konsekvenserna av deras närvaro, öka klyftan mellan grupperna. Skolgården är det andra exemplet där man har försökt att

kombinera olika funktioner och användare på samma plats. Genom att öppna upp skolgården för allmänheten finns en risk att närvaron av hemlösa ökar, och precis som i föregående exempel finns det en risk att övriga boende i området motsätter sig det, vilket är en källa till spänning mellan den funktionella och sociala aspekten.

Dock uppfattar jag inte detta förhållande mellan de sociala och funktionella aspekterna i Sundholm, och mer specifikt de två exemplen av mixed use(rs) of space, är särskilt problematiskt. I byhaven arbetar de hemlösa, och bidrar därmed till samhället, vilket i sin tur inte endast påverkar deras egen uppfattning av tillhörighet utan också övriga boendes. I fallet skolgården är situationen något annorlunda, då det inte är samma tydliga gemensamma samvaro mellan hemlösa och övriga boende. Dock kan man tänka sig att de söker sig till området då det är skyddat och i närheten av aktivitetscenter, där de annars håller till. Men som i föregående exempel verkar de initiativ som syftar till öppenhet, tolerans och mångfald i form av nätverk etc., för att motarbeta eventuella motsättningar hos övriga boende.

7. Kommentar/framtidsvy

Något som vi kan ta med oss från denna studie, är att motsättningar mellan sociala och funktionella aspekter i stadsförnyelse kanske kan undvikas genom att utveckla (mer eller mindre) jämlika förhållanden mellan de olika grupper som påverkas (denna studie har fokuserat på förhållande mellan hemlösa och övriga boende i Sundholm). På så sätt kan man skapa en känsla av tillhörighet, då möjligheten att bidra gör att människor känner att de hör till.

Det finns en del frågor som väckts under arbetet, men som inte har kunnat besvaras inom ramen för denna studie. De Liefde m.fl. (2012) ifrågasätter om ett områdelöft som det i Sundholm tar i itu med de underliggande strukturella problemen, eller om det bara är en ytlig make-over som kommunen implementerar för att hålla ryggen fri?

Inom projektet, och även i denna uppsats, återkommer resonemanget kring att bibehållandet av effekterna av ”lyftet” genom lokala nätverk och verksamheter. Men om detta verkligen stämmer eller hur området kommer påverkas i ett längre perspektiv är oklart. Ett projekt som områdelöftet kan vara starten till en förändring av området, som till slut resulterar i en helt annorlunda socio-ekonomiskt klimat, vilket i sin tur kan leda till att de ursprungliga boende i området väljer att flytta – en form av indirekt bortträngning, vilket är precis det man har arbetat för att motverka. Kriminalitet och missbruk har kanske inte en lika naturlig plats i ett område som är väl omhändertaget, med färre dolda ytor och med mycket människor i rörelse. Områdelöftet kanske endast förflyttar problemen till ett annat område?

I vidare forskning hade det varit intressant att ta en kvantitativ ansats, antingen för att i en ex-post analys se på förändringar genom statistik, eller i en enkätundersökning med de boende. Bristen på medborgarnas perspektiv skulle jag vilja påstå är den största bristen i denna undersökning. Det är ytterst relevant eftersom det i slutändan är de som påverkar och påverkas av de förändringar som genomförts i Sundholm.

8. Sammanfattning

Denna uppsats har undersökt vad stadsförnyelsestrategin områdelöftet innefattar, samt har satt den i ett sammanhang i form av en kvalitativ fallstudie av området Sundholm, i Köpenhamn. Detta områdelöft avslutades 2014 och innefattade mer än 250 olika initiativ. Det empiriska materialet inhämtades främst via två samtalsintervjuer med nyckelinformanter: projektchefen för områdelöftet och en socialpedagog som är verksam i byhaven (ett av initiativen, knutet till aktivitetscentret Sundholm i samma område).

Uppsatsen har dessutom syftat till att utreda förhållandet mellan sociala och funktionella aspekter i planering, inom ramen för fallstudien, om eventualiteten av spänningar mellan dessa aspekter samt hur de i så fall tar sig uttryck. För att analysera detta har jag fokuserat på två exempel där man applicerat "mixed use(rs) of space", det vill säga där man kombinerat olika funktioner och grupper av användare.

Källhänvisningar

- Ball, Phillip (2014). Gentrification is a natural evolution [elektronisk], *theguardian*. 19 november. Tillgänglig: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/nov/19/gentrification-evolution-cities-brixton-battersea> [2014-12-04].
- Blomgren Bingham, Lisa – Tina Nabatchi – Rosemary O’Leary (2005). The New Governance: Practices and Processes for Stakeholder and Citizen Participation in the Work of Government, *Public Administration Review*, 65 (5), 547-558.
- Bryman, Alan (2002). *Sambällsvetenskapliga metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.
- Byggningskultur 2015. Kvarterlöft i Holmbladsgadekvarteret i København, RealDania och Kulturstyrelsen. Tillgänglig: http://byggningskultur2015.dk/vidensarkiv/emner_i_vidensarkivet/haandvaerk_og_bygningsdele/gode_eksempler/kvarterloeft_i_holmbladsgadekvarteret_i_koebenhavn/ [2015-01-02]
- Clark, Eric (2014). “Gentrifieringens ordning och enkelhet”. I Thörn, Catharina och Helena Holgersson (red.). *Gentrifiering*. 37-46, Lund: Studentlitteratur AB.
- Danish Architecture Centre (2014). *Sundholm Quarter*. Tillgänglig: <http://www.dac.dk/en/dac-life/copenhagen-x-gallery/cases/sundholm-quarter/> [2014-12-12].
- De Liefde, Ivo – Rasmus Bo Rasmussen – Alarik Wong (2012). *Public participation in local urban renewal projects: An analysis of public participation in the Områdeløft of the Sundholmskvarter*. Roskilde: Roskilde University.
- Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henrik Oscarsson – Lena Wängén (2003). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Fortællinger fra et områdeløft (2014). SocialRespons, på uppdrag av Københavns Kommune.
- Flyvjerg, Bent (2011). *Case Study*, in Norman K. Denzim and Yvonna S. Lincoln, eds., *The Sage Handbook of Qualitative Research* (4th ed.), ch.17, 301-316.
- Hansen, Dorte (2012). Amager: Lorteøen er blevet trendy, *Politiken*. 13 maj. Tillgänglig: <http://politiken.dk/rejser/nyheder/ferieidanmark/ECE1615111/amager-lorteoecen-er-blevet-trendy/> [2014-11-29].
- Harvey, David (2011). *Ojämlighetens nya geografi*. Anders Lund Hansen &Magnud Wennerhag (red.). Stockholm: Atlas.
- Henecke, Birgitta och Jamil Khan (2002). *Medborgardeltagande i den fysiska planeringen: en demokratisk analys av lagstiftning, retorik och praktik*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds Universitet.

- Sekretariatet Sundholmsvej Områdeløft (2009). *Kvarterplan Sundholmsvej Områdeløft 2009-2014*. Teknik- og Miljøforvaltningen och Københavns Kommune.
- Københavns Kommune: Amager (n/d). Tillgänglig: <http://www.kk.dk/da/servicesider/soegeresultatside?sw=amager&group=Artikler&element=soegeboks> [2014-11-20].
- Københavns Kommune (n/d). *Tilbud til hjemløse*. Tillgänglig: <http://www.kk.dk/da/om-kommunen/forvaltninger/socialforvaltningen/organisation/centerfaellesskaber/udsatte-borgere/udsatte-voksne-og-familier/tilbud-til-hjemloese> [2015-01-02].
- Kneeshaw consulting (2014). *From NIMBY to WIMBY in the Sundholm district of Copenhagen*. Tillgänglig: <http://www.kneeshawconsulting.com/from-nimby-to-wimby-in-the-sundholm-district-of-copenhagen/> [2014-12-12].
- Larsen, Henrik Gutzon och Anders Lund Hansen (2014). "Köpenhamn: varsam eller traumatisk gentrifisering?". I Thörn, Catharina och Helena Holgersson (red.). *Gentrifisering*. 189-210, Lund: Studentlitteratur AB.
- Lees, Loretta (2014). "Gentrifisering och social blandning". I Thörn, Catharina och Helena Holgersson (red.). *Gentrifisering*. 73-97, Lund: Studentlitteratur AB.
- Lockert Lange, Lisabeth (2010). *Rummelige realister*, Landsforeningen for Socialpædagoger. Tillgänglig: <https://www.lfs.dk/5563> [2014-11-20].
- Longhurst, Robyn (2009). *Interviews: In-Depth, Semi-Structured*. Hamilton, New Zealand: University of Waikato.
- Mathison, Sandra (1988). "Why Triangulate?", *Educational Researcher*. Vol.17, No. 2, pp.13-17.
- Meehan, Elizabeth (2003). *Government to Governance, Civic Participation and 'New Politics': the Context of Potential Opportunities for the Better Representation of Women*. Centre for Advancement of Women in Politics, School of Politics and International Studies, Queen's University Belfast.
- Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration (2007). *Kvarterløft – 10 years of urban regeneration*.
- Ministeriet for by, bolig og landdistrikter (2014). *Områdefornyelsen fortæller: 15 gode historier fra den helhedsorienterede byfornyelse* (eksempelsamling).
- Milcu, Andra. I. (2011). *From government to governance and onward to a adaptive governance, Ideas for Sustainability* [elektronisk]. Tillgänglig: <http://ideas4sustainability.wordpress.com/2011/12/12/from-government-to-governance-and-onward-to-adaptive-governance/> [2014-12-13].

- Nationalencyklopedin (2014). Sökord: *fallstudie*. Tillgänglig:
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/fallstudie> [2015-01-05].
- Nyt fra Sundholmskvarteret (2014). Teknik- og miljøforvaltningen, Københavns Kommune.
- Olsen, Wendy (2004). ”Triangulation in Social Research: Qualitative and Quantitative Methods Can Really Be Mixed”, *Developments in Sociology*, ed. M. Holborn, Ormskrik: Causeway Press.
- Områdesfornyelse i København (2013). Københavns Kommune: Teknik- og Miljøforvaltningen, Center for Bydesign, Udsat by.
- Politik for udsatte byområder (n/d). Teknik- og Miljøforvaltningen, Kvarterudvikling. Københavns Kommune.
- Porta, Sergio – Ombretta Romice – Alessandro Venerandi – Mattia Zanella (2014). *The form of gentrification: Common morphological patterns in five gentrified areas of London, UK*. Tillgänglig:
http://arxiv.org/find/physics/1/au:+Romice_O/0/1/0/all/0/1 [2014-12-04].
- Rydin, Yvonne och Mark Pennington (2000). Public Participation and Local Environmental Planning: the collective problem and the potential of social capital, *Local Environment*, 5 (2), 153-169.
- Sayer, Andrew (1992). *Method in Social Science* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Skibsted, Joanna Mai (2010). *Byliv – Områdeløft af Sundholmsvej kvarteret*. Aalborg: Institut for Arkitektur og Design, Aalborg Universitet.
- Slater, Tom (2014). There is nothing natural about gentrification: cities are not natural organisms but arenas of political struggles, *newleftproject*, 24 november. Tillgänglig:
http://www.newleftproject.org/index.php/site/article_comments/there_is_not_hing_natural_about_gentrification [2014-12-05].
- Sundström, Göran och Bengt Jacobsson (2007). *The embedded state. From government to governance: The case of Sweden*, 2007:3. Stockholm: Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor (Score).
- Thörn, Catharina och Helena Holgersson (red.) (2014). *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Wojtczuk, Ann-Sofi (2014). *Planering för ökat deltagande*. Mast. Stockholm: Kulturgeografiska institutionen, Stockholms Universitet.

Bilaga 1: Intervjuguide till intervju med projektchefen

- Era tankar och vision innan projektet påbörjades?
- Hur har ni arbetat med projektet – er ansats?
- Hur har processen sett ut?
- Vilka har varit i ”styrgruppen”?
- Vad har varit din roll?
- Dina uppgifter?

- Hur har ni tänkt kring medborgarmedverkan?
 - Hur har ni inkluderat invånare?
 - Vilka har ni inkluderat?
 - Hemlösa?
- Har du någon uppfattning om hur ”vanliga” medborgare i Sundholm upplever närvaron av hemlösa?
 - Finns det någon konflikt/spänning mellan hemlösa och övriga.

- Hur skulle du beskriva Sundholm innan?
 - Kriminalitet?
 - Demografi?
- Hur ser det ut nu efter/under projektets gång?

- Det verkar som att stor fokus i områdeslöftet ligger i det mer sociala spektret. Hur tycker du att ni har hanterat sociala vs funktionella aspekter.
 - Vad har varit mest centralt? Har det sociala eller funktionella varit mer centralt?
 - Hur ser balansen ut?

- Kan du berätta om skolgårdsprojektet?
 - Mycket initiativ kommer från skolan själv?
 - De har varit aktiva i projektet?
 - Insamlingen av pengar?
 - Vad är styrgruppens roll i detta projekt?

Bilaga 2: Intervjuguide till intervju med socialpedagogen

- Vem är du?
 - Vad är dina uppgifter här på Sundholm?
 - Hur ser ditt arbete ut?
- Kan du berätta om Sundholm (aktivitetscentret)?
 - Er verksamhet?
 - Hur fungerar det?
 - Vilka söker sig hit?
 - Hur kan ni hjälpa dem?
- Det finns en beskäftigelseafsnit (anställningssektion), hur fungerar den?
 - Andra aktiviteter?
- Hur ser situationen ut för hemlösa i Köpenhamn?
 - I Sundholm?
 - Hur relaterar de hemlösa/utsatta till resten av samhället?
 - Är de blyga?
 - Som djur på ett zoo?
 - Hur såg det ut innan projektet påbörjades?
 - Hur rör de sig? Inom området och utanför?
 - Lämnar de området?
 - Var känner de sig trygga?
- Kan du berätta något om Sundholm-projektet (områdesløftet)?
 - Hur har det påverkat er?
 - Har ni deltagit? Hur?
 - Vilka?
 - Har projektet förändrat situationen för de hemlösa? Bättre eller sämre?
 - Man kan hävda att ytor blir mer privata. Är detta ett problem? Hur?
 - Øystein pratade om ”urbana vardagsrum”. Från ditt perspektiv, med de hemlösa i åtanke, vad tror du om det?
 - Alternative urban furniture?
 - Mobile drughouse – en lastbil där hemlösa kan använda droger, med överseende av en sygeplejer?
- Byhaven i närheten av aktivitetscentret? (urban garden)
- Tror du de hemlösa känner sig delaktiga i samfundet Sundholm?
 - Hur passar de in? Kan de känna sig i vägen? Att løftet av Sundholm har inneburit att de förlorat sin ”tillhörighet”?
 - Hur tror du de hemlösa känner inför den nya image man har försökt skapa för Sundholm?
- Tror du det kan finnas en konflikt/spänning mellan de hemlösa och övriga allmänheten i intressen och behov?
 - För vilka är det nya Sundholm anpassat för?
- Amager Fælde Skoles skolgård är menad att också vara tillgänglig för allmänheten.
 - Tror du att det är en plats hemlösa kommer söka sig till? Varför? Varför inte?
 - I så fall, vad blir konsekvensen av detta? Hela dygnet, eller bara vissa timmar?